

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 63

DVOBROJ

6 / 2015. i 1 / 2016.

OBELEŽEN DAN HOLOKAUSTA U EX YU

Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta, 27. januar, ustanovljen je 1. novembra 2005. godine rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Tog dana, 1945. godine, Crvena armija je oslobodila u logoru Ausšvic-Birkenau preostalih oko 7,500 zatočenika. U logoru je ubijeno preko milion ljudi, od kojih oko 900 hiljada Jevreja.

SRBIJA

"Duboko se klanjamo žrtvama svih drugih naroda, posebno jevrejskog, koji je prošao kroz golgotu najtragičnijih razmera jedne velike nacije. Upravo zbog toga, Srbija danas obaveštava domaću i svetsku javnost da će doneti zakonski okvir i da će, posle mnogo godina, pružiti pravdu jevrejskoj zajednici za strahote kroz koje su prošle jevrejske porodice koje su ostale bez svojih naslednika", rekao je Vučić.

"Srbija će se uvek i dosledno boriti protiv fašizma i fašističkih tendencija u nadi da Treblinka, Aušvic i Jasenovac nikada neće biti zaboravljeni, kao ni najstrašniji zločini koje su počinili nemački nacisti i hrvatske ustaše", poručio je premijer povodom Dana sećanja na žrtve Holokausta.

Predsednik Srbije, Tomislav Nikolić, predvodio je centralnu državnu komemorativnu ceremoniju odavanja počasti povodom obeležavanja Međunarodnog dana sećanja na žrtve Holokausta.

nastavak na str 3

REČ UREDNIKA

Piše Milan Fogel

OBRAČUN SA SIROMAŠTVOM

U vreme kada smo suočeni sa terorizmom u novom obliku, napadi noževima, zaletanje automobilima u građane i vojnike, objavljen je Izveštaj Nacionalnog osiguranja (Bituah Leumi) za 2014. godinu. Ovi izveštaji, koje već godinama možemo da nazovemo izveštaji o siromaštvu, uobičajeno se objavljuju krajem sledeće godine, tako da svaka insinuacija da se izveštaj objavljuje u nekom teškom trenutku za Izrael, da bi se navodno skrenula pažnja sa gorućih problema egzistencije građana, je izlišna.

Ipak, može da se postavi pitanje zašto se izveštaji za prethodnu godinu objavljuju tek na kraju sledeće? U eri kompjutera, a tu smo među prvima u svetu, pritiskom na samo jedno dugme ta vrsta izveštaja mogla bi biti stavljena na uvid javnosti mnogo ranije. Rekli bismo da je to političko pitanje, kao odlaganje nečega što bi moglo da se kaže da više nije interesantno posle protoka toliko vremena.

Međutim, bez obzira koju taktiku političari primenili, bez obzira na terorističke napade, najnoviji Izveštaj je ponovo potresao javnost Izraela. I to ne bez razloga.

nastavak na str 3

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz
bivše Jugoslavije u Izraelu
Godina 63 Broj 6/2015 i 1/2016
Broj strana: 48

HOJ POB 57106 Tel Aviv

Telefoni: 0503 556 841 0503 556
842

E-mail: hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel e-mail:
milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane Moše
BenŠahar - bensha1@gmail.com

–AlexEpstein –

eckstein@netvision.net.il

Članovi redakcije: Avraham Atijas,
Miriam Aviezer, Ivica Čerešnješ i
Dušan Mihalek

VELIKO IZVINJENJE

Sigurno ste odmah primetili da je ovo izdanje Mosta dvobroj, broj 6 iz prošle i broj 1 iz ove godine. Mogli smo mi da planiramo sve kako treba, ali u pitanju je viša sila, bar za nas obične smrtnike, tako da su nas bolest i tehnička neispravnost doveli u situaciju da toliko kasnimo.

Da ne bude zabune, nije urednik pokvaren, a kompjuteri bolesni, ne, dva kompjutera su se pokvarila u isto vreme, a urednik je podlegao slabostima virusa i još nekih bolesti za koje do sada nije znao da i on može od njih da oboli.

Dakle, nastavljamo rad i obećavamo da će vam u toku godine biti nadoknađen užitek u vašem i našem Mostu.

Srdačan pozdrav,
Urednik

Reč predsednice HOJ

Drage prijateljice i prijatelji,

Do kada sam se počela dobrovoljni rad u Vaadu Hitahduta Olej Jugoslavija, dobila sam priliku da upoznam nove prijatelje i obnovim veze iz prošlosti. Srela sam i upoznala divne ljude koje ceni i volim. U našim razgovorima sam od nekih od njih čula njihove životne priče iz Holokausta. Sa radošću sam čula kako su obnovili život, deo je napravio nove karijere, dobili su decu, unuke i čak i prauunuke.

Na žalost, tokom godina morala sam i da se rastanem od nekih prijatelja. Nije lako izgubiti drage prijatelje i nije lako izdržati gubitak za gubitkom.

Za vreme praznika Hanuke ove godine rastala sam se mojom mamom. Mama, koja je preživela Holokaust borila se da se njoj i tati omogući dolazak u Izrael (zbog nedostatka lekara u Jugoslaviji nisu im omogućili da napuste Jugoslaviju). Njen ponos i ljubav za našu zemlju, Izrael, bili su veliki, ali uvek je ostao topli kutak za Jugoslaviju pre Holokausta. Ove dve ljubavi sam i ja upila i to je izgleda razlog sto sam se prijavila da dobrovoljno radim u Hitahdutu Olei Jugoslavija i želja mi je da se čuvaju kultura, vrednosti i tradicije koje sam videla u kući svojih roditelja.

Deo druge generacije priključuje se Hitahdutu, deo trazi korene i traže pomoć u detaljima i podacima koji se mogu naći u knjigama, dokumentima i našim arhivima. Svima pomažu naši dobrovoljci koji predano obavljaju taj posao. Da bi Hitahdut nastavio da postoji i da bismo mogli da nastavimo svoju aktivnosti i da je i proširimo, potrebno nam je da se sledeća generacija priključi Hitahdutu, priključi našim aktivnostima.

U poslednjem broju našeg biltena poslato je uputstvo za uplatu članarine (150 šekela godišnje). Molimo da požurite sa uplatom!

Napredovanje u pripremi filma o Holokaustu Jevreja Jugoslavije: Nakon završetka snimanja u različitim krajevima bivše Jugoslavije (mnogi sati snimanja), treba izabrati vazne delove, najvažnije i najpotresnije, koji mogu da stanu u film dužine 58 minuta. Da bi editor, koji ne govori jezike na kojima su data svedočenja, mogao da izabere relevantne delove, treba prepisati sve snimke i prevesti na Hebrejski. Sada smo u fazi pisanja i prevoda, a na kraju ce se preći na editovanje filma. Da bismo napredovali do kraja filma još uvek nam trebaju vaše donacije. Svaka donacija nas približava očekivanom završetku!

Odlučili smo da proslavu 80 godišnjice Hitahduta odložimo za dane proleća- leta. O novom terminu ćemo obavestiti. Podsećamo sve da uđu u atar facebook Hitahduta.

Želim da završim sa ličnim rečima – zahvaljujem svima vama koji ste izjavili saučešće, na rečima utehe, što ste zvali i bili sa mnom u mom teškom bolu.

Vaša
Miri Derman

1,7 miliona građana Izraela živi ispod granice siromaštva. Od tog broja 776 hiljada dece je siromašno. Stopa siromaštva dece u odnosu na zapadne zemlje (OECD) pokazuje da smo zauzeli neslavno drugo mesto, odmah posle Turske.

Kvazi ekonomisti pokušavaju da nam daju objašnjenje koje apsolutno nije prihvatljivo. S jedne strane okrivljuju deo jevrejske verske populacije što imaju puno dece, a malo zaposlenih. Pored toga, žene uglavnom ne rade, ne zato što ne žele, nego objektivno ako imaju 7, 8 dece kada će stići još i da rade. S druge strane nalazi se arapska populacija, kao da oni nisu deo Izraela, a kvare nam prosek?!

Prema poslednjim podacima, ono što posebno zabrinjava, jeste pad standarda starijih kategorija građana. Valjda su dovoljno živeli i proživeli, šta će im više?!

Sveukupan zaključak bi mogao biti da se ukupno povećava jaz između bogatih i siromašnih, a Hercog, vođa opozicije, poručuje da premijera siromašni ne interesuju. Možda u korist te tvrdnje govori činjenica da je Bibi Natanjahu jedini premijer Izraela za vreme čijeg mandata su više puta smanjivana socijalna davanja za najsiromašnije kategorije građana.

Poslednji strujni udar, odnosno drastično poskupljenje struje, usred grejne sezone, za najsiromašnije kategorije, izazvalo je veliki revolt građana. Zato, kada sagledamo gole činjenice i preduzete korake premijera, pre bismo mogli reći da je reč o obračunu sa siromašnima, nego sa siromaštvom, koji sigurno gube još jednu bitku.

No, bez obzira na mračnu sliku koju nam daje najnoviji izveštaj, moramo reći da je životni standard u Izraelu na nivou razvijenih zapadnih zemalja.

MEĐUNARODNI DAN HOLOKAUSTA – ex Yu *nastavak sa 1. strane*

"Holokaust ne sme biti zaboravljen, jer je zločin zaboraviti zločin. A neki bi želeli da ga počinimo, da Holokaust predamo zaboravu ili da se desi nešto još gore, da ga se sećamo površno i pogrešno. Danas kada postoji pojava negacije Holokausta, ne sme se zaboraviti stradanje Jevreja, Srba, Roma i svih nevinih ljudi. Svet se menja i svi moramo da budemo svesni da doprinosimo oblikovanju budućnosti i da uložimo maksimalni napor da generacije žive u miru i slozi", kazao je predsednik Srbije.

„Sve žrtve holokausta moraju da budu zapamćene“, poručio je ambasador Izraela u Srbiji Jozef Levi, izrazivši zahvalnost Srbiji na tome što svake godine obeležava Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta i što ih pamti.

HRVATSKA

Predsednica Hrvatske, Kolinda Grabar-Kitarović, prisustvovala je obeležavanju 71 godine oslobođenja zatočenika nacističkog logora Ausšvic. Tom prilikom je izjavila: „Čovječanstvo mora učiniti sve što je u njegovoj moći da iskorijeni zlo koje ljude tjera na onakva djela kakva su se dogodila na ovom mjestu.“

"Ovdje se prisjećamo zla koje se ovdje dogodilo, teških zločina, svih ljudi koji su ovdje ubijeni, mučeni, izgladnjivani, ali i svih žrtava holokausta", rekla je predsjednica po završetku svečanosti obilježavanja 71. godišnjice oslobođenja Auschwitza.

„Na ovakvim mjestima“, naglasila je Grabar-Kitarović, razmišlja se o tome "koliko je čovječanstvo zakazalo i koliko smo zakazali kao ljudi zato što to nismo spriječili".

žrtvama

BOSNA I HERCEGOVINA

Centralnom komemoracijom žrtvama Holokausta Jevrejska zajednica BiH je u saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, u Sarajevu obilježila 27. januar, Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta.

Na strahote ovog logora podsjetio je predsjednik Jevrejske općine u Sarajevu Boris Kožemjakin ističući da njegove žrtve nisu bili samo Jevreji.

"Podsjećamo na Holokaust, sjećamo se s pijetetom svih njegovih žrtava, ne samo Jevreja, ali istovremeno želimo da to bude opomena da se to prekine i da se najzad počnemo ponašati dostojanstveno. Ovo podsjećanje je zbog toga da se ne bi desilo nešto slično, da bi se ljudima u svijest usadilo razmišljanje da se na taj način ne može postići ništa", rekao je Kožemjakin.

fotos Boris dugogodišnji aktivista i predsjednik Jevrejske opštine Sarajeva.

"Dužnost je svih nas da njegujemo ljudske vrijednosti i da govorimo o tim stvarima, da potičemo na osnovne moralne principe. Svijetu je danas potrebnije međusobno poštovanje i uvažavanje. Najvažnije je biti čovjek, to vrijedi, vrijedi poštivati ljudska prava i ono što je najvrednije u drugima, a to je ljudskost", poručila je Semiha Borovac, ministarka za ljudska prava i izbjeglice BiH.

SLOVENIJA

'Braniti obećanja koja su nastala na pepelu žrtava', bila bi osnovna poruka sa skupova na kojima je u Sloveniji obeležen Dan Holokausta.

„U nacističkim i fašističkim logorima bilo je zatvoreno oko 63 hiljade slovenačkih interniraca. Nikada se nisu vratili kući njih 12 hiljada. Samo u Aušvicu ugašen je 1,331 slovenački život“, rekao je dr Milan Brglez, predsednik Skupštine Slovenije. Brglez se pridružio upozorenju da antisemitizam nije slomljen. „Slom društvenih vrednosti i dalje izaziva reakciju, a ta reakcija u Evropi je povezana sa neonacizmom“, rekao je Brglez.

Dan sećanja je prigodnom izložbom obeležen u sinagogi u Mariboru, kao i u Murskoj Soboti, gde je akcenat stavljen na romske žrtve, koje su često zaboravljane u danima sećanja.

MAKEDONIJA

BITOLA JEVREJSKO GROBLJE

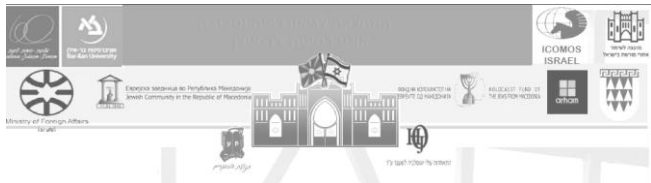
Dan Orijan, izraelski ambasador u Makedoniji, u pratnji Tamare Tačler, savetnika za međunarodne projekte za kulturno nasleđe Izraela i profesora Ram Avram Šoefa Univerziteta Bar Ilan iz Tel Aviva, u novembru mesecu ove godine posetili su jevrejsko groblje u Bitoli, Makedonija. Tom prilikom dali su i dobili punu podršku lokalnih vlasti i makedonskih institucija za podizanje Spomen parka „Jevrejska groblja“. Tri ministarstva iz Izraela i univerzitetski centri, podržani od neprofitnih organizacija i pojedinaca, pripremaju veliki projekat po kome bi bili restaurirani i konzervirani stari spomenici i zasađeno drveće u spomen parku.

Dan Orijan i Tamara Tačler

U projektu će učestvovati i američki i britanski stručnjaci, te više od 40 mladih iz Izraela koji će raditi na restauraciji celokupnog kompleksa. Istovremeno to će biti prilika da se druže mladi iz Bitole i Izraela, što će doprineti boljem razumevanju dva naroda i produbljivanju dobrih odnosa dve zemlje.

Tim povodom na Univerzitetu Bar Ilan u Tel Avivu 18. januara 2016. predstavljen je projekat restauracije groblja i podizanje spomen parka.

Mnogobrojni učesnici projekta...

U Bitoli danas više nema Jevreja, ali će biti sačuvana uspomena na nekada dobre susede, koji su masovno stradali 1943. godine, kada su skoro svi Jevreji Makedonije deportovani u logor smrti Treblinku.

PRIZNANJE DRŽAVE IZRAEL ZASLUŽNIM POJEDINCIMA U SRBIJI

Povodom Međunarodnog Dana Holokausta 26. januara 2016 u beogradskoj sinagogi „Sukat Šalom“ dodeljene su povelje zaslužnim pojedincima za dugogodišnji plodan rad na jačanju veza naroda Srbije i Izraela.

foto J. Rakita

Danas, kada smo svedoci sve češćeg pojavljivanja neofašističkih i profašističkih grupa, suočeni sa pokušajima revidiranja istorijskih fakata, pre svega u delovima Evrope, pa i u regionu Balkana, naša obaveza je da ne dozvolimo da se najveća tragedija dvadesetog veka, u kojoj su kao etnička grupacija, procentualno, najviše

stradali Jevreji, nikad ne zaboravi. Neofašističke grupe i njihovo delovanje danas, govore nam da ne grešimo kada kažemo da moramo i dalje da se podsećamo na Holokaust, jer te iste grupe govore da je prošlo dovoljno vremena da prestanemo da pričamo o najvećoj tragediji jevrejskog naroda i da pustimo „njih“ da napišu novu istoriju, koja će uskoro biti napisana krvlju novih žrtava fašističke ideologije, ako ne budu sprečeni u svojim pokušajima. Revidiranje istorije je samo priprema novih odreda smrti, sačinjenih od mladih ljudi, koji nemaju priliku da saznaju šta se stvarno dešavalo za vreme Drugog svetskog rata i kojima je servirana samo jedna istina, koja odgovara neonacističkim programima (čitaj: budućim pogromima).

Neko može da kaže da su i drugi narodi stradali u mnogo većem broju, ali oni nisu bili ugroženi do istrebljenja. Zato govorimo u procentima. Na primer, i u Prvom i Drugom svetskom ratu procentualno i brojčano je stradalo veoma mnogo Srba, o Rusima i da ne govorimo, ali njihov opstanak kao naroda nije bio cilj i nije doveden do tačke potpunog istrebljenja. Zato govorimo i u procentima, a sama brojka od 6 miliona žrtava je dovoljno stravična da pokaže tragediju koju je doživeo i srećom, preživeo jevrejski narod.

Iz govora Josefa Žambokija na dodeli priznanja:

Dragi prijatelji, dozvoljavam sebi da vam se ovako obratim, jer ste vi vašim dugogodišnjim delovanjem za dobrobit jevrejskog naroda bili i jeste most prijateljstva dva naroda i dve države. Ova povelja je visoko državno priznanje Izraela, kojim želimo da istaknemo vašu posvećenost u borbi za istinu i dobrobit jevrejskog, ali isto tako i naroda Srbije.

Jevreji Srbije, bez obzira gde se danas nalaze, nikada neće zaboraviti pruženu ruku spasa u borbi za opstanak jevrejskog naroda u najmračnijem periodu ljudske istorije, Holokaustu. Vizija uništenja jednog naroda odnela je milione žrtava, a vi danas, zajedno sa nama, nalazite nove puteve koji će nas sve zajedno odvesti u bolju budućnost.

Ovo priznanje za vaš, pre svega, human rad, zaslužili su mnogi koji danas nisu među nama. Ako spomenem Nandora Glida, Andriju Pregera, Milorada Unkovića, sigurno ću propustiti još mnoge kojima pripada ovo visoko priznanje. Zato se zahvaljujem svima koji su radili za dobrobit dva prijateljska naroda Srbije i Izraela.

Vi, koje nisam spomenuo, znajte da to nije bilo namerno. To je samo naša nemarnost, a vaša skromnost, što ste predano radili, a to niste posebno isticali...

STARA PAZOVA, SRBIJA

JEVREJSKA ZAJEDNICA KOJE VIŠE NEMA

Piše Nenad Fogel

Jevrejska zajednica u Staroj Pazovi imala je zvanični naziv „Izraelitičko filijalna bogoštovna općina Stara Pazova“. To „filijalna“ se odnosilo na činjenicu da su teritorijalno pripadali Jevrejskoj opštini Zemun. Nažalost, tokom izrade izložbe, a i ranije tokom prikupljanja materijala za izradu knjige o istorijatu Jevrejske opštine Zemun, koju je uradio moj pokojni otac Danilo Fogel, nismo imali sreće da pronađemo neku fotografiju stradalih Jevreja iz Stare Pazove. Sudbina Jevreja iz Stare Pazove bila je ista kao svih ostalih na tlu tzv. NDH. Devetnaest porodica iz Stare Pazove, tri iz Golubinaca i po jedna iz Novog Slankamena i Novih Karlovaca, ukupno njih 63 stradalo je u Jasenovcu. Kada tom broj dodate i broj stradalih u Zemunu dobićete broj od 574 Jevreja koji su po našim saznanjima stradali u Holokaustu. Među malobrojnim preživelim nalazi se i ime jednog rođenog Pazovčanina. To je moj otac Danilo Fogel. Njegova porodica je kratko boravila u Staroj Pazovi, taman dovoljno da prve reči koje je naučio od komšijske dece budu na slovačkom. Možda baš ta činjenica da je oduvek živeo u

mešovitoj nacionalnoj sredini je od njega učinila dobrim i plemenitim čovekom.

Iako je zajednica u Pazovi brojala samo dvadesetak porodica, njihov verski život bio je ispunjen. Imali su sinagogu, imali su kantora uoči Drugog svetskog rata, Heršković Samuela. Imali su i učiteljicu, Vajs lujzu. Obrazovanje Jevreja inače je usko povezano sa verskom službom. Deca su već sa navršениh 13 godina sticala pravo i obavezu učestvovanja u verskim obredima koji su podrazumevali i čitanje svete knjige. Pošto se niko od Pazovačkih Jevreja nije vratio iz logora, zgrada sinagoge, koja se nalazi nedaleko od ove pozorišne sale, prodana je porodici Babinka koja se posle rata naselila u Staru Pazovu.

Danas na Jevreje Stare Pazove podseća samo malo jevrejsko groblje koje sa dužnom pažnjom održava lokalno komunalno preduzeće.

Ova izložba ima još jedan plemeniti cilj. Ovom foto izložbom želimo da udahnemo život u bezlične brojke stradalih koje sam

malopre naveo. Iza tih brojeva stradalih kriju se njihovi manje više uspešni životi. To nisu samo fotografije za lična dokumenta ili za porodične albume. To su pre svega fotografije koje odslikavaju njihov bogat društveni, privredni i verski život. Nadam se da će te i takve fotografije pokazati da su i oni bili samo ljudi od „krvi i mesa“ sa njihovim malim i velikim radostima. Pod pokroviteljstvom nacističke Nemačke, uz zdušnu pomoć njihovih dojučerašnjih komšija, oduzeta su im sva građanska i ljudska prava. Ta neshvatljiva mržnja prema Jevrejima dovela je do skoro potpunog uništenja Jevreja na području okupirane Srbije (Nedićeve Srbije) i pre zvanične odluke nacističke Nemačke donete u januaru 1942. o „konačnom rešenju jevrejskog pitanja“. Na području tzv. NDH konačno rešenje je sačekalo do 27. jula 1942. kada su svi Jevreji oterani u logore smrti Jasenovac i Staru Gradišku, koja je bila logor za žene, decu i starce.

Danas potomci onih koji su učestvovali u njihovom ubijanju žele da sa nama, Jevrejima, podižu zajedničke spomenike u znak sećanja na sve stradale tokom Drugog svetskog rata. Stradale Jevreje od njihovih predaka i njihovih predaka od partizana, ili kako to oni vole da kažu od „komunističkog terora“. Na kraju ovog projekta, izložbe koja će obići 20 gradova širom Srbije i regiona, organizovaćemo tribinu na kojoj će svi zagovornici takvih ideja imati mogućnost da iznesu svoje razloga za, ali i drugi koji takve ideje osporavaju. Pošto se ti zahtevi uglavnom čuju iz redova nacionalnih manjina Nemaca i Mađara, katalog je štampan i na njihovim jezicima, da bi se bolje razumeli.

Povodom iznenadne smrti recenzenta izložbe prof. Olivera Milosavljević želim da znate da je za nju bila predviđena vodeća uloga na pomenutoj tribini, pre svega zbog njene nepokolebljive vere u istorijske činjenice, koje ni jedna politička vlast ne može da premeni ali zato može i menja školske programe učeći nove generacije da istoriju gledaju u iskriljvenom ogledalu u kome se zločinci pretvaraju u heroje i obrnuto. Zato je naša obaveza da iskoristimo svaku priliku da naučimo mladu generaciju ono o čemu ih ne uče u školama, a staru opomenemo da ne zaborave.

Projekat koji uključuje postavku izložbe u preko 20 gradova Srbije i regiona, štampanje kataloga u 5000 primeraka i organizaciju pomenute tribine realizujemo uz pomoć Fondacije za otvoreno društvo Srbija. Skromna sredstva, u skladu sa trenutnim mogućnostima države Srbije, dobili smo od grada Beograda, Jevrejske fondacije iz Njujorka, a znatnu pomoć nam je pružio ing Josef Žamboki iz Izraela.

GALA KONCERT U BEOGRADU

JOZ, Srbija

Pred prepunom salom Kolarčeve zadužbine održan je gala koncert ozbiljne muzike kojim je obeležen Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta. Koncert je građanima Beograda i Srbije poklonio g. Josef Žamboki, biznismen iz Izraela. Posetioci su imali retku priliku da uživaju u nastupu umetnika iz Amerike, Nemačke, Izraela i Srbije. Program je pripremila primadona Jelena Vlahović. Izvođači su svoje emocije preneli na publiku koja je ne retko frenetičnim aplauzima pozivala izvođače na bis. Najupečatljiviji nastup svakako je imala Rut Žamboki, koja je svojim interpretacijama podigla publiku na noge. Hor „Braća Baruh“, Srpsko jevrejsko pevačko društvo, najstariji jevrejski hor na svetu, pod upravom Stefana Zekića, nije bio samo podrška umetnicima već je svojim nastupima doprineo sveopštem uspehu koncerta. Otvorene ovacije na sceni dobila je i članica Metropolitan opere Olga Makarina. Na kraju koncerta Josef Žamboki je za sledeću godinu najavio novo „Muzičko putovanje ka prijateljstvu među narodima“.

Već godinama unazad Josef Žamboki podržava rad koji se bavi sećanjem na Holokaust. Izuzetno poštujući rad Jevrejske opštine Zemun, on je značajno pomogao izradu četiri izložbe koje se bave temom Holokausta: Pravednici iz Srbije, Jevrejski logor Zemun, Holokaust u Jugoslaviji i Nestali u Holokaustu – Zemun svaka slika priča priču, autora Milana i Nenada Fogela. Takođe je učestvovao u finansiranju objavljivanja dva periodična kataloga o aktivnostima Jevrejske opštine Zemun od 2010 do 2012. i 2012 do 2014. Pomogao je promociju knjige Pravednici iz Srbije autora Milana Fogela, koja je gostovala u Izraelu 2010. godine, uz prisustvo urednika izdanja Nenada Fogela, tehničkog urednika knjige Jugoslava Rakite i autora istorijskih separata Milana Ristovića i Milana Koljanina. Sponzorisaó je gostovanje izložbe Holokaust u Jugoslaviji u Knesetu - izraelskom parlamentu 2014. godine.

Godinama unazad Josef Žamboki podržava gostovanja operskih umetnika iz Srbije u Izraelu. Među stalnim učesnicima su primadone beogradske opere Jelena Vlahović i Jasmina Trumbetaš Petrović. Prošle godine je u Jerusalimu pod njegovim pokroviteljstvom održano prvo Internacionalno masterklas takmičenje vokalnih umetnika pod nazivom – ŽAMBOKI.

PODSETNIK

Termin "hrišćanski cionizam" prvi put se pojavio 1903. u New York Timesu, no u širu upotrebu ulazi 1990-ih, dok njegova opšteprihvaćena definicija još ne postoji. U svakom slučaju tema je i danas interesantna jer povlači paralelu od dolaska Abrahama na prostore današnjeg Izraela do Jevrejina Isusa Hrista, koga iz ovih tumačenja možemo shvatiti jedino kao neuspelog reformatora Judaizma iz čijeg je učenja nastala u njegovo vreme nova religija, hrišćanstvo.

S druge strane shvatanja dela hrišćanske crkve o pravu Jevreja na njihovu državu i podrška cionističkim idejama trebalo bi da pokaže da su Judaizam i hrišćanstvo dve bliske vere, sa istim izvorima. Ipak, mora se razlikovati politička i verska podrška ideji cionizma. O tome nešto više možete pročitati u sledećem prilogu.

HRIŠĆANSKI CIONIZAM

Kršćanski cionizam: nastanak i razvoj neočekivanog političko-religijskog fenomena
Piše Boris Havel/Naučni rad/Izvod

Tradicionalna Crkva od patrističkih vremena pa sve do sredine 20. stoljeća, kada su strahote Holokausta potaknule preispitivanja, sebe je vidjela kao *Verus Israel*, kao narod Božji koji je u toj ulozi zamijenio Židove, koje je Bog u međuvremenu odbacio (kaznio, prim.red.). Evanđeoske crkve pak, kako McGrath objašnjava, nemaju osobito definiranu teoriju o Crkvi jer Novi zavjet u vezi s tim pitanjem ne iznosi definiciju, nego samo načela. Zbog toga evanđeoski kršćani Crkvu nikad nisu smatrali "novim" ili "pravim" Izraelom u smislu u kojem su to kroz povijest činile Rimokatolička i Pravoslavna crkva, niti su, poput njih, potraživale političko-teritorijalne prerogative u Svetoj zemlji.

McGrath kao jednu od najznačajnijih osobina toga pokreta vidi "tumačenje pojma 'Izrael' [koji] uvijek označava zemaljski židovski narod". Takvo "novo" tumačenje biblijske riječi "Izrael" Brog naziva "najvećom promjenom kršćanskoga stava prema židovskom narodu otkako je Konstantin (u četvrtom veku nove ere) obratio (na kršćanstvo) rimski imperij."

Jednu od najzanimljivijih i malo poznatih epizoda katoličko-cionističkih odnosa čini razgovor Nahuma Sokolova i pape Benedikta XV. koji se zbio 1917. u Rimu. Benedikt XV

bio je oduševljen idejom povratka Židova u svoju zemlju, sa zanimanjem se raspitivao o načinu i napretku cionističkog djelovanja te razgovor zaključio riječima: "Si, si, io credo che noisaremo buoni vicini". Taj je susret bio velik obrat u odnosu na raniji razgovor Theodora Herzla i pape Pija X, koji je protekao u hladnom ozračju. Pio X tada je židovskoj religiji priznao da je "temelj naše", ali je i upozorio kako Židove koji još čekaju Mesiju i ne priznaju da je Isus Krist bio taj, katolici ne mogu podržati u njihovu naseljavanju Palestine; još manje ukoliko onamo idu "kao narod bez ikakve religije". No on ni u vrijeme Herzlova političkog djelovanja nije bio nepoznat; štoviše, kršćanski je cionizam, dakako, ne pod tim nazivom, prethodio židovskome cionističkom pokretu.

Budući da Židovi i kršćani dijele isto Sveto pismo, dijele i mnoge predodžbe o posljednjim vremenima, uključujući i onu o židovskom povratku iz izgnanstva u Erec Izrael i Jeruzalem. Nesuglasje koje o toj temi postoji između Židova i kršćana prvenstveno se odnosi na pitanje okolnosti i židovskog motiva koji će taj povratak potaknuti. Iz perspektive evangelikalizma, viđenje židovskoga povratka u Svetu zemlju i cionizma kao ispunjenja biblijskih proroštava dosljedno je metodi tumačenja Biblije u tom ogranku Crkve, premda takvo viđenje nije i jedino.

Tako je zabilježeno da je Rabin Alkalaj, (koji je služio u Zemunu versku službu pola veka, pre nego što se iselio u Jerusalem), jedan od preteča židovskoga religijskog cionizma, tijekom posjeta Engleskoj 1852. za svoje ideje povratka Židova na Cion pronašao više pristaša među kršćanima nego među Židovima.

Lord Shaftesbury verovao je da će se Židovi prije povratka u Palestinu obratiti na kršćanstvo, što je pretpostavka i nekih kasnijih kršćanskih cionista. Među takvima valja spomenuti Blackstonea, koji je propovijedao obraćenje Židova dok ih je poticao na selidbu u Palestinu. Prema njemu, Židov ima tri opcije: prva (i najbolja) jest prihvaćanje Krista, druga je prihvaćanje cionizma i selidba u Palestinu, a treća i najgora je asimilacija. – *Očigledno 'prihvaćanje Krista' nije smatrao asimilacijom?!*

Na vijest o Herzlovoj (kratkotrajnoj) kolebljivosti odabira zemlje za uspostavu židovske države Blackstone je u Starom zavjetu označio mjesta na kojima se kao domovina židovskog naroda spominje Erec Izrael, tada Palestina, te tako označenu Bibliju poslao Herzlu, koji ju je čuvao do kraja života.

Balfourova deklaracija iz 1917. godine, o pravu Jevreja na svoju državu na prostoru tadašnje Palestine, može se smatrati prelomnom u sekularnom i političkom smislu, kao podrška cionističkom pokretu.

Prve migracije su zabeležene 1882. godine. Najviše izbjeglica je dolazilo iz Rusije, usled masivnih progona i bježeći od Pogroma. Oni su u Palestini uglavnom osnovali veliki broj poljoprivrednih naselja potpomognuti Jevrejima iz Zapadne Evrope.

Sledećem valu izbjeglica će prethoditi Ruska revolucija i nacistički progoni.

Nakon 2. svjetskog rata i Holokausta, ogromni val Jevreja bez svoje države, najveći deo preživelih iz Holokausta je krenuo ka Palestini, uglavnom u manjim brodovima. Britanci su ih skretali ka Kipru gdje su bili izgrađeni izbjeglički kampovi ili ih vraćali u Nemačku u deo pod kontrolom saveznika. Ovo je rezultiralo masivnom jevrejskom podrškom cionizmu i uskraćivanju ekonomske pomoći SAD-a Velikoj Britaniji, a zatim napadima cionista na Britance u Palestini. Kako je Britansko carstvo došlo pred bankrot, ovo pitanje su morali proslediti novoformiranim Ujedinjenim nacijama. *UN-ova komisija za Palestinu* je 1947. godine predložila da bi zapadna Palestina trebala biti podeljena na jevrejski, arapski i dio pod kontrolom Ujedinjenih Nacija oko Jerusalima. Ovaj plan je usvojen na skupštini održanoj 29. novembra 1947. godine, rezolucijom *UN GA 181*, sa 33 glasa za, 13 protiv a 10 delegata nije bilo prisutno. Ovo je dovelo do slavlja među Jevrejima u Palestini. Međutim, Palestinci su bili protiv ovoga i odbili rezoluciju, tražeći jednu državu i uklanjanje pristiglih Jevreja što je dovelo do početka Arapsko-Izraelskog rata. 14. maja 1948. godine završetkom britanskog mandata, proglašena je država Izrael. Istog dana vojska sedam arapskih zemalja je napala Izrael. Ovo je sve dovelo do odlaska 711.000 Palestinaca iz svojih domova i oko 850.000 Jevreja iz svih država arapskog svijeta, najviše u Izrael. (Wikipedia-Cionizam)

Iz priloženog se može videti da se u članku razvija teza da je kršćanski cionizam međureligijski odnos bez presedana, te da je usprkos složenosti i prisutnosti i drugih komponenti u njemu njegova glavna odrednica religija.

ISLAMSKA DRŽAVA - DAAŠ

PRETNJA ZA MEDITERAN, BLISKI ISTOK I EVROPU

NASLEDNIK AL KAIDE(?) - PRETNJA ZA CEO SVET

Piše Ben Israel

Islamska država je tvorevina koja je nastala od brojnih grupacija, koje su se nakon svrgavanja sa vlasti Sadama Huseina u Iraku, od 2006. godine, borile protiv američke okupacije, sa krovnom organizacijom pod nazivom Islamska država Iraka. Posle početka rata u Siriji i organizovanja sličnih borbenih organizacija kao u Iraku, dodat je predikat i Levanta – ISIL. Od 2014 godine prihvaćen je jedinstven naziv Islamska država, koja se prostire preko granica Iraka i Sirije na sever Afrike. Međutim, teritorijalno možemo da kažemo vezana je samo za Irak i Siriju, ali o tome u daljem tekstu.

Zapadne zemlje – SAD, Velika Britanija, Francuska i još neke druge, podržavaju prodemokratske snage u Siriji u borbi za rušenje režima Bašara el Asada. Rusija, Iran i Kina podržavaju Asadov režim. Nijedna strana ne podržava Islamsku državu, ali im ne smeta ukoliko se džihadisiti bore u skladu sa njihovim interesima.

Zašto veći deo sveta ne prihvata Islamsku državu, iako je ona autohtona tvorevina, stvorena na prostorima Bliskog istoka, a ne na tuđim teritorijama takozvane zapadne demokratije? Pre svega zato što njeni ideolozi, pod plaštom islamske religije, pokušavaju da zapadu nametnu neke svoje vrednosti, koje nisu prihvatljive za ostatak sveta. Svaka ideologija, pa makar vukla korene iz religije, ima dobre i loše strane. Mi ćemo se zadržati na lošim stranama da ne gubimo vreme sa opšte prihvaćenim, dobrim, društvenim postulatima, kao što su ne kradi, ne čini preljubu, ako baš ne moraš, ne ubi, taman posla, kome bi to palo na pamet, itd. Na primer, za nekoga je dobro da žena bude slobodna, a za drugog, pod izgovorom da treba sačuvati ženin integritet i porodične vrednosti, ženu treba obući od glave do pete – sakriti je od pogleda gramzivih muškaraca, pretvoriti je u roba kuće, ne daj bože da se obrazuje, jer da kuva, sprema i gaji decu ne mora čak ni da bude pismena, što naravno nije tačno. To je ona ideologija koja kaže 'šta se koga tiče šta ja radim u svojoj kući', što je delimično tačno. Ali, pretpostavimo nasilje u porodici, koje ponekad može najtragičnije da se završi. Verovatno ćemo opravdati reagovanje okoline koja će sprečiti nasilnika. Ako tu okolinu dignemo na viši nivo,

onda je to država i njene institucije, koja se pravnim sredstvima bori protiv nasilja, a šta se dešava kada to pravo dignemo na još viši, međunarodni nivo? I u jednom i u drugom slučaju problem nastaje kada se pravo zloupotrebi, pa se, na primer, neka država proglasi nedemokratskom, jer nije skrojena po našim nazorima, pa, kao Islamska država, tu nije reč o demokratiji, daje sebi pravo da menja ili bolje reći osvoji ceo svet i nametne šerijatsko pravo, koje je u većem delu sveta prevaziđeno, ali se i dalje praktikuje. Ako uslovno kažemo da ideologija može biti religiozna, pa onda izmislimo sukob hrišćanske i muslimanske, kao da druge religije ne postoje, a s druge strane postoje sekularne države, koje takođe imaju svoju ideologiju, veoma lako možemo stvoriti uslove za rat radi ostvarenja nekih interesa, koji ne moraju i uglavnom nisu u interesu samozvanih predstavnika naroda koji su meta napada. Da ne govorimo sada da proklamovani ciljevi napada na neku zemlju uglavnom nisu ostvareni - stvara se kaos, koji je mnogo gori nego režim koji je demokratija ili neka religiozna ideologija želela da sruši, ali se za utehu došlo do izvora nafte, gasa ili nekih drugih prirodnih bogatstava. Čovek i njegova religija je tu u drugom planu, osim ako ona ne pomogne da se čovek drži u pokornosti.

No, reč je o Islamskoj državi, koja već ima svoje afilijacije u desetini zemalja Mediterana i Bliskog istoka, a u Iraku i Siriji već poseduju zavidnu teritoriju, odakle mogu da se šire u skladu sa njihovim proklamovanim ciljevima. Naravno, u ovom slučaju reč je o teritoriji koja u međunarodnim odnosima nije priznata kao samostalna država, ali to obično počinje od faktičkog stanja, koje se kasnije pravno uobliči. U svakom slučaju, početni cilj je rušenje režima pod foskulom diktature, koja guši sopstveni narod. Kako i u čije ime Islamska država ostvaruje taj cilj? U čije ime je lako odgovoriti, u ime potlačenog i nezadovoljnog naroda, koji više voli rat, samo to neće da prizna, nego miran porodični život, koji im je načisto dosadio. Taj potlačeni narod se bori za ostvarenje ciljeva Islamske države tako što su milioni(!) ljudi napustili svoja ognjišta u potrazi za još gorom budućnošću, jer im se sadašnjost ne sviđa. Prema nekim analitičarima svedoci smo najveće migracione krize od Drugog svetskog rata. Prema tim procenama na teritoriji Turske našlo je utočište preko dva miliona izbeglica sa ratom pogođenih područja. Izbeglice su krenule prema Evropi. Do današnjeg dana računa se da je već stiglo u

Evropu oko milion izbeglica, a predviđanja su da će se taj broj u narednih nekoliko godina popeti na više miliona. Najviše izbeglica je do sada primila Nemačka, a i druge evropske zemlje u manjem broju. Međutim, Mađarska je žičanom ogradom visokom 4 metra skoro potpuno zatvorila granice prema Srbiji, koja je pored Grčke jedna od glavnih tranzitnih zemalja za izbeglice sa Bliskog istoka prema Zapadnoj Evropi. Amerika, za koju neki smatraju da je glavni krivac za ratove i egzodus civilnog stanovništva Bliskog istoka, odlučila je da primi 10 hiljada izbeglica?! U Srbiji se ubrzano grade prihvatni centri za izbeglice. Po svoj prilici, Srbija će, ni kriva ni dužna, podneti velik deo tereta najveće izbegličke krize posle Drugog svetskog rata, jer postoji opasnost da će više zemalja zatvoriti granice za izbeglice, pa se dovodi u pitanje i samo postojanje Evropske unije. Privremeno ukidanje 'šengenskog sporazuma', ukidanje viza za zemlje EU, ruši osnove stvaranja zajednice sa slobodnim protokom ljudi, kapitala i trgovine. Očigledno će prve žrtve na emigrantskoj ruti biti 'slabije' države, među kojima su na prvom mestu Grčka i Srbija. Naravno, tragedija izbeglica nije uporediva ni sa jednom poznatom nesrećom naroda, pa to ne činimo ni sada.

No, vratimo se na mesto sukoba, koje neki nazivaju građanskim ratovima u Iraku i Siriji. Osim onih strašnih scena ubijanja ljudi koje smo mogli da vidimo na YouTube, u ime Alaha ubijaju se ljudi po unapred pripremljenim spiskovima, a i oni ne-muslimani, koji neće da se konvertuju u Islam ili nemaju para da otkupe svoj život, odnosno, kako oni to kažu, da plate taksu za pravo ne-muslimana na život – moram dodati da nigde u Kuranu nisam našao suru u kojoj je objavljena volja milostivog da se pravo na život može otkupiti na taj način. Koliko sam ja shvatio šta piše u svetim knjigama, samo Bog može dati i oduzeti život. U stvari, nisam se setio malih bogova sa oružjem u ruci, koji su uvereni da mogu da rade šta hoće, a to i čine, samo je pitanje dokle.

Istovremeno u borbi protiv idolopoklonstva, džihadisti ruše istorijske spomenike pod zaštitom UNESCO-a stare nekoliko hiljada godina, civilizacije koja odavno ne postoji. To im nije dosta, pa su morbidno ubili i Kaleda Asada, 82-godišnjeg arheologa u Palmiri koji je radio više od 50 godina na otkrivanju i spašavanju spomenika iz Rimskog perioda. Devastiraju hrišćanske manastire u Homsu, Sirija, među kojima i jedan od najstarijih u svetu, kao deo

pritiska na hrišćane da napuste Siriju ili da plaćaju visoke takse ukoliko žele da ostanu.

Postavlja se pitanje kome treba verovati, onima koji kažu da Islam ne propoveda nasilje, ratove itd ili vrhovnom ajatolahu Irana, koji propoveda uništenje Izraela? Isti taj Iran snabdeva novcem i oružjem militante Islamske države, koji su nedavno iz Sirije ispalili rakete na Golan i sever Izraela. Izraelske odbrambene snage su oštro reagovala, gađano je 14 vojnih ciljeva u Siriji i sada su se valjda već naučili pameti da će ih svaki napad na Izrael i njegove građane skupo koštati.

Međutim, ono što je za nas takođe interesantno, planovi za stvaranje Islamske države - Kalifata (halifata ili hilafet) protežu se i na Balkan. Prva država na udaru Islamske države, po njihovim planovima, bila bi Srbija, a potom Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Albanija i delimično Makedonija. U stvari, džihadisti ističu da nemaju problema da napadnu ne-muslimane bilo gde u svetu. Opasnost je realna, samo je pitanje da li će se i u kojoj meri udružiti međunarodna zajednica da se ovom zlu stane na put.

Od samog pojavljivanja na političkoj (ratnoj) sceni Bliskog istoka u Izraelu se Islamska država naziva Daaš, što je tek nedavno prihvaćeno u većem delu sveta, a što u prevodu znači koljači.

HLADNOKRIVNO UBISTVO U TEL AVIVU

Arapski terorista je 1. januara iz automatskog oružja pucao u prolaznike na ulici, kojom prilikom je ubio dva i ranio osam prolaznika. Otac teroriste je prepoznao sina i prijavio policiji. Nagađanja da li je to učinio iz straha da ne bi bila srušena kuća u kojoj živi porodica teroriste – uobičajena kazna, koja se često nađe na oceni vrhovnog suda u Izraelu, ili je u pitanju patriotizam, nije uopšte predmet rasprave.

Premijer Benjamin Netanjahu posetio je mesto pucnjave u ulici Dizengoff u Tel Avivu i rekao da želi osvješćivanje javnosti. "Cijenim osude zločina koje je izrazila arapska javnost. Očekujem od svih arapskih članova Kneseta, bez izuzetka, da osude ubistvo, bez oklijevanja, bez retoričkih fraza. Ubistvo je ubistvo, i mora biti osuđeno..."

On je dodao: "Mi ćemo u arapskom sektoru uspostaviti nove policijske postaje, zaposliti još policajaca, idemo u sve zajednice i zahtijevamo lojalnost za sve državne zakone."

NA PRAGU JOŠ JEDNE REHABILITACIJE KVISLINGA

MILAN NEDIĆ, predsednik vlade za vreme nemačke okupacije Srbije

Iz srpske štampe

Postupak rehabilitacije Milana Nedića, predsednika vlade za vreme nemačke okupacije Srbije tokom Drugog svetskog rata, počeo je 7. decembra 2015, a nastavljen 8. februara 2016. godine pred Višim sudom u Beogradu. Mediji u Srbiji navode da postupak počinje osam godina nakon što su zahtev za vraćanje časti i građanskih prava podneli generalov praunuk Aleksandar Nedić, Srpski liberalni savet i Udruženje političkih zatvorenika i žrtava komunističkog režima.

Takođe štampa piše da je sud do sada odbijao da započne proces uz argumentaciju da ne može da bude rehabilitovan neko ko nije bio osuđen zbog čega će podnosioci zahteva pokušati da ospore uredbu Vlade FNRJ kojom je on bez presude proglašen ratnim zločincem. Prema zvaničnoj verziji događaja Milan Nedić je 1946. godine počinio samoubistvo, tako što je iskoristio nepažnju zatvorskih čuvara i iskočio kroz prozor zatvora u Beogradu.

Međutim, istoričar Milivoj Bešlin kaže da rehabilitacija Milana Nedića, kvislinškog predsednika vlade Srbije od 1941. do 1944. godine, ne bi mogla nikako drugačije da se tumači nego kao rehabilitacija fašizma. Nije jedini, mnogi tako misle, ali pravda, kada su u pitanju rehabilitacije ne samo u Srbiji, nego u većem broju zemalja Istočne Evrope, ima čudne rezone po kojima dojučerašnji fašisti postaju patriote i heroji, koji su 'neopravdano' osuđeni za izdaju sopstvenog naroda.

LELA MEVORAH

njen profesionalni doprinos lekarskoj praksi u Srbiji po završetku Drugog svetskog rata

Piše Ružica Kovačević-Ristanović, M.D, Čikaški Univerzitet (University of Chicago)
Dr Ružica Kovačević-Ristanović rođena je i odrasla u Beogradu, Srbija, gde je završila studije na Medicinskom fakultetu u Beogradu. Dr Kovačević -Ristanović je pozvana da se pridruži Katedri za farmakologiju na Univerzitetu u Illinoisu, Medicinskog fakulteta, kao gostujući naučnik u cilju postizanja postdoktorske obuke u farmakologiji i biohemiji sna, konkretno ulogu monoamina u snu (1974-1976). Tokom ovog perioda ona je završila studije monoamina u saradnji sa dr M. Radulovački.

Od tada je dr Ružica praktično ostala vezana za istraživanja i rad u SAD i ona je prva, i za sada jedina osoba srpskog porekla u celoj Severnoj Americi, sa sertifikatom u medicini sna, kao i u kliničkoj neurofiziologiji.

Ovde izložene crtice iz istorije Medicinskog Fakulteta u Beogradu posvećene su Leli Mevorah, upravnici Centralne Biblioteke Medicinskog Fakulteta u Beogradu od 1947. – 1972. godine.

Članak predstavlja kratku studiju o životu i radu jedne Jevrejke, koja je živela u Srbiji i bila profesionalni bibliotekar, izuzetan učitelj, izvanredna osoba i rodoljub. Životna priča Lele Mevorah doprinosi ne

samo istoriji Medicinskog Fakulteta u Beogradu, već i boljem razumevanju istorijskih okolnosti koje su podstakle kako njenu posvećenost medicini tako i tugu koja se krila iza njenog osmeha.

Većina Jevreja, koji su živeli u Srbiji u to doba, sebe je smatrala Srbima različite vere, pre nego li osobama različite nacionalnosti. Ovaj tip samo-identifikacije odražava činjenicu da je jevrejsko stanovništvo bilo integrisano u srpsku zajednicu i da su Jevreji bili lojalni građani

mlade države Srbije. U stvari, koncept da su Jevreji posebna nacija nije postojao na Balkanu pre Prvog Svetskog Rata.

Lelin brat, Moše Mevorah, podvlači da su Jevreji u Srbiji imali ista građanska prava kao i ostali stanovnici. On dalje naglašava da su Jevreji iskreno bili odani u odbrani svoje otadžbine i svesni svojih građanskih dužnosti.

Temelji Leline potrage za znanjem

Da bi se dobila što potpunija slika Lele Mevorah mora da se razume njeno poreklo. Rođena je 17. januara 1898. u Beogradu, kao najmlađa od četvoro dece Avrama i Ester (devojačko Koen).

Njena braća su bili Samuilo, rođen 1892, Solomon, rođen 1895, i Moše, rođen 1890. Avram Mevorah je bio trgovački zastupnik različitih inostranih firmi. Radio je za oca u menjačnici pod imenom "Dvorska menjačnica Moše Mevoraha", koja je bila pod pokroviteljstvom dvora.

Pre udaje, posle iznenadne smrti svog oca, Ester je preuzela rukovođenje radnjom koja je trgovala na veliko. U zajednici sa sestrom Rahelom, ona je uspešno rukovođila radnjom, kojoj je čaršija nadenula ljubak nadimak "Kod devojčica". Uprkos poslovnom uspehu, ona je napustila radnju posle udaje.

Porodica Mevorah je negovala ljubav prema knjizi i poštovanje znanja, što je zapamtila i Lelina sestričina, Radmila Petrović. Ona je opisala atmosferu u kući porodice Mevorah kao kuću u kojoj su knjige bile svuda sem kuhinje i kupatila.

Prvi Svetski Rat

Na početku Prvog svetskog rata Lela je imala 16 godina. Iako tako mlada ona se prijavila da služi kao dobrovoljna bolničarka. Njena braća su služila zajedno sa Srbima u srpskoj vojsci. Njen brat Solomon je u svojstvu studenta-kaplara bio zarobljen u Austriji. Brat Samuilo interniran je u Mađarsku. Brat Moše je služio kao konjički oficir u Balkanskim ratovima, u Timočkoj konjičkoj diviziji i dodeljena su mu mnogobrojna odlikovanja. Na kraju Prvog Svetskog rata unapređen je u čin kapetana druge klase i odlikovan mnogim ordenjem. On je učestvovao u svakoj bici pre no što je stigao do albanske granice, kada je prošao kroz Albansku golgotu, što je predstavljalo povlačenje srpske vojske kroz Albaniju. Kad se oporavio od povreda koje je tamo zadobio, bio je premešten na Solunski front, i učestvovao u probodu tog fronta.

Usled rata, Lela je provela taj period u Nici, u Francuskoj, sa roditeljima. Tamo je završila

gimnaziju. U stvari, taj period proriče Lelinu budućnost, ona će razviti dopremu knjiga/časopisa i pristupačnost medicinskom znanju u Srbiji putem uvoza medicinske literature za Biblioteku medicinskog fakulteta.

Posle gimnazije, Lela je želela da studira medicinu., ali otac joj nije dozvolio da ostvari svoj san. Najverovatnije zato što se tada nije očekivalo od žena da imaju profesionalnu karijeru mada je njena majka imala uspešnu poslovnu karijeru do koje ju je dovela iznenadna smrt njenog oca, to ipak nije bila slobodno izabrana karijera. Majka Lele Mevorah je umrla 1936. godine, pred početak Drugog svetskog rata. To je ponovo izazvalo interesovanje Lele Mevorah za poziv medicinske sestre i ona se upisuje na kurseve za dobrovoljne medicinske sestre, koje je držao Crveni Krst.

Uprkos samo-identifikaciji, t.j. da su Jevreji Srbi različite vere, srpski Jevreji nisu mogli da izbegnu užas koji je zadesio evropske Jevreje za vreme mračnih dana Holocaust-a.

Tragediju je doživela takođe i porodica Mevorah. Aprila 1941. porodica Mevorah se razdvojila. Jedan deo je potražio spas u Crnoj Gori, a Lelin otac je odlučio da ostane u Beogradu. Za vreme prevoza u bolnicu, u kojoj se lečio, potkazao ga je jedan student medicine. Nacisti su ga ugušili u kamionu-gasnoj komori 1943. godine.

Lela je izbegla sa ostatkom porodice u Crnu Goru gde je uhvaćena i zarobljena 3. juna 1941. Ona je prebačena u Kavaju, mali gradić na zapadu Albanije, udaljenom nekoliko kilometara od jadranske obale. Odatle je prebačena u Italiju. Logor se nalazio u Ferramonti di Tarsia, blizu Cosenza-e u južnoj Italiji, i bio je najveći logor za Jevreje i strance koji je osnovao Musolini.

Zatvorenici su oslobođeni Septembra 1943, šest nedelja posle Musolinijevog sloma. Mnogi zatvorenici su se priključili Savezničkim snagama, a oko 1000 je bilo poslato u Sjedinjene Američke Države.

Lela je provela ostatak vremena u Asti-u, pre no što se vratila u Srbiju oktobra 1945.

Nažalost, Lelina braća Samuilo i Solomon su se našli među onih 6 miliona Jevreja koji su istrebljeni za vreme Holocaust-a. Moše Mevorah je izbegao njihovu sudbinu jer je služio u Jugoslovenskoj vojsci u svojstvu rezervnog potpukovnika pod Vrhovnom komandom. Njega su zarobili nacisti u Palama kraj Sarajeva i kao ratnog zarobljenika prebacili u logor za ratne zarobljenike unutar Nemačke.

Moše je preživeo Drugi svetski rat kao ratni vojni zarobljenik. Naime, Moše Mevorah, je kao ratni zarobljenik bio je zaštićen od izvršenja smrtne kazne uprkos svom jevrejskom poreklu. On je bio vrlo talentovan slikar i uradio je više od 600 portreta zatvorenika u Osnabriku i Nirnbergu. Ova zbirka slika predstavlja vrlo važnu dokumentaciju tih mračnih dana. Srećom, Mošina žena i dvoje dece su preživeli Holocaust krijući se u udaljenom selu u Albaniji. Dok se Moše vraćao u Srbiju, njegova porodica je preskakala rovove oko Tirane i žurila ka Beogradu. Njegova kćerka, Luci Petrović, je izjavila: " Mi smo jurili našoj kući. Mi smo bili prvi koji su se vratili u Beograd. Bili smo obuzeti osećanjem da nismo više u smrtnoj opasnosti. Osećanje sreće može da se uporedi sa ushićenjem kao kad se usporeno jede kolač, parče po parče".

Preživljavanje ovih članova porodice Mevorah je zadivljujuće i pokazuje da su imali izuzetnu sreću, bez koje ne bi ni jednom Jevrejину moguće bilo da preživi užas Holocausta. Preživeli su njen brat, snaha i dve sestričine, što je bilo čudo, imajući u vidu koliko je porodica zauvek nestalo. Pored svega toga, kao Jevreji koji su se krili i koji su bivali u zatvoru, članovi porodice Mevorah su svedoci jednog od najmračnijih razdoblja u ljudskoj istoriji.

Lela Mevorah, u gornjem redu druga s desna, ključna osoba u razvoju Centralne Medicinske biblioteke Medicinskog Fakulteta u Beogradu

Izrasla iz ovakvih iskustava, Lelina posvećenost Centralnoj biblioteci medicinskog Fakulteta u Beogradu je još upečatljivija i nadahnutija. Na mnogo načina Lelin profesionalni život prati razvoj Medicinske biblioteke. Profesor Dr Ambrozić je osnivač Medicinske biblioteke. Univerzitetski Savet odobrava njeno formiranje 5. avgusta 1946, godinu dana po završetku rata. Dr Ambrozić je vršio sve dužnosti sam sve

dok mu se nije pridružila Lela Mevorah 17. maja 1947. Ubrzo je Lela postavljena za upravicu Medicinske biblioteke, gde njen pionirski duh počinje da dolazi do izražaja. Jedva dve godine posle ratnog razaranja se Jugoslavija tek oporavljala od ubistava, deportovanja, bombardovanja i nestašice. U sred ove razorenosti, posle gubitka oca i dvojice braće, Lela je započela rad na uspostavljanju Medicinske biblioteke. Pored dopune raznovrsnih knjiga i medicinske literature centralnoj biblioteci Lela je lično vodila mnoge generacije studenata medicine i lekara kroz proces traganja i upotrebu svrsishodne informacije. Njen doprinos medicinskoj biblioteci bio je još više prisutan zahvaljujući njenoj velikoj erudiciji i znanju nekoliko jezika. Njena odanost medicinskoj nauci i ljubav prema knjigama, koje su neposredan izvor znanja i razvoja misli kao i stvaralastva, se prenosila kao živi plamen svima koji su imali čast da se sretnu sa njom, da rade sa njom i da se sa njom bliže upoznaju, uključujući i mene.

Lela je bila vizionar, što potvrđuje jedan članak napisan 1962, u kome ona izražava svoju zabrinutost za medicinske biblioteke sa ograničenim budžetom i njihovim mogućnostima da dođu do najnovijih knjiga i obaveštenja. Ona rečito kaže: "Bolesti ne poznaju granice, štaviše, ni novi metodi lečenja ne treba da ih poznaju. Otkrića bi trebalo da budu na raspolaganju kako naučniku tako i lekaru izgubljenom u nekom udaljenom mestu. Ona je naglasila da medicinski bibliotekar treba da dejstvuje kao spona između medicine, nauke i života uopšte. S obzirom na budžetska ograničenja Medicinske biblioteke, mnoge knjige i časopisi su joj poklonjeni od raznih organizacija iz raznih zemalja. Jedan od najvećih i najvrednijih dobrotvornih priloga bio je poklon Sjedinjenih država iz „Jugoslovenskih fondova“ u okviru pomoći Jugoslaviji. Ova zbirka je bila temelj Medicinske biblioteke.

Kako mnogi radovi nisu bili napisani na srpskom jeziku, Lelino široko poznavanje stranih jezika joj je omogućilo da ih čita, dok joj je njen oštar um omogućavao da razume informaciju i da je prenese onima koji su joj se obraćali za pomoć.

Zaključak

Mada ona nije patila ni od kakve akutne ili hronične bolesti, Lela Mevorah je preminula u snu 13. novembra 1972. U to vreme ona nije bila u penziji, već je aktivno radila. Iako ona

nije postala lekar, njeno poznavanje medicine se prenosilo na svakog lekara kome je pomagala da se obrazuje i na taj način je bila u dodiru sa više pacijenata nego što bi to mogla biti u svojstvu pojedinca lekara.

GDE SAM STIGAO, KOJIM PUTEM DALJE?

Piše Avraham Atijas

Približavajući se osamdesetim godinama života (nakon čega sledi ulazak u devetu deceniju, ako mi to bude dozvoljeno), želeo bih izneti jedan dodatni osvrt na vlastiti život u poslednje vreme, mada sam razmišljanja na tu temu već iznosio u nekim mojim ranije objavljenim zapisima. Bilo bi zaista nezahvalno i nerealno da ga procenim kao, možda dobrim delom, neuspelim zato što nisam imao priliku da ostvarim ovo ili ono o čemu sam ranije sanjario ili čak i bezuspešno pokušavao da realizujem. Jer, bilo je i dobrih ostvarenja u nekim drugim područjima koji su obeležili brojne godine mog života. Postoje oblasti koje lično smatram izuzetno značajnim za uspeh u životu. Pre svega, hvala Bogu, sudbini i svim drugim okolnostima, što sam još uvek (dok pišem ove redove) u životu, dovoljno pokretan i pri čistoj svesti. To znači da se na svoje opšte zdravstveno stanje ne bi trebalo posebno žaliti, uprkos izvesnih tegoba koje su i normalne za osobe u ovom dobu života. Finansijsko-ekonomska situacija bi svakako mogla da bude i povoljnija, ali i s onim skromnim prnadležnostima koje primam mesečno, moguće mi je pokrivati osnovne životne troškove. Na porodičnom planu takođe ne bi trebalo da budem nezadovoljan s ostvarenim, iako dobra sudbina nije uvek bila na mojoj strani! Nakon više godina od iznenadnog odlaska s ovog sveta supruge a majke moja dva sina, našao sam osobu, dobru ženu, koja je, nakon što je i ona doživela gotovo identičnu sudbinu sa svojim suprugom, prihvatila da sa mnom deli život koji je bio pred nama. Moji oženjeni sinovi su obogatili svoje porodice s jedanaestoro dece a mojih unuka (uz još devetoro na strani moje sadašnje "bolje polovine"). Uz to, ova prethodno navedena porodična događanja ostvarena su u Izraelu, mojoj novoj domovini, u koju sam se iz Beograda uselio pre dvadesetak godina, što daje poseban pečat, značaj i dimenziju ovom delu mog života. Ne smem da zaboravim ni da

sam u tom periodu uspeo napisati i objaviti nekoliko knjiga i izvestan broj zapisa-eseja, što je upotpunilo moj duhovni i intelektualni život.

Ta nova dimenzija, koja je posebno obeležila period od mog dolaska u Izrael do danas, podrazumeva, pre svega, značajne promene u mojim spoznajama i produbljenim vezama s tradicijom, istorijom i biblijskim legendama jevrejskog naroda kojem pripadam, što svakako, podrazumeva i Toru (Mojsijevo petoknjžje), kao osnovu bivstvovanja, *raison d'être* tog prastarog naroda. Moja svest o stvarnom pripadanju tom narodu proširena je dodatno i spoznajom da taj narod istorijski, ali i međunarodno-pravno opravdano treba da, kao i drugi narodi, ima svoju državu. Ona, srećom, postoji i zove se Izrael, domovina jevrejskog naroda. Oni koji mu to pravo osporavaju smatraju da Jevreji pripadaju od Boga "napuštenoj" veri, uz to da su i bez ikakvih nacionalnih, istorijskih i teritorijalnih korena u prošlosti. Brojni su i oni koji ih ipak priznaju, ali isključivo kao pripadnike verske zajednice, a, po njima, vera nema pravo na svoju državu (izuzetak katolički Vatikan) i da je to pravo rezervisano samo za narode istorijski vezane za područja na kojima većinski žive. Jevreji, navodno, nemaju te veze, pa prema tome ni pravo na svoju državu!? Ne samo da mnogi u savremenom svetu, nažalost, osporavaju biblijske korene Jevreja, već negiraju i naučne (arheološke) dokaze o njihovom poreklu i prisustvu hiljadama godina na prostorima i širim od teritorije današnje države Izrael. Pa, da nisu, možda, Jevreji stigli na planetu zemlju s neke druge, udaljene u svemiru? Takvo nebulozno prekrajanje istorije je nedopustivo, jer je potpuno neosnovano i protivno naučnim spoznajama i osnovnim ljudskim vrednovanjima koje bi trebalo da budu regulisane opšteprihvaćenim međunarodnim pravnim normama. Nažalost, kada su u pitanju Jevreji raštrkani po svetu, a posebno oni u državi Izrael, ovo često izostaje ili je samo deklarativnog karaktera. Istini za volju, postoje i ljudi koji uopšte ne poznaju navedene i druge relevantne činjenice o Jevrejima, uključujući i biblijske, pa se stoga lako povode za lažnim informacijama, ponekad i zbog odsustva onih istinitih i argumentovanih.

I da zaključim ovo moje razmišljanje: Izgleda da ću tokom života koji mi još preostaje, ma koliko dugo on bude potrajao (daj Bože i u devetoj deceniji!), pored brige o vlastitom zdravlju i o porodici, dobar deo vremena nastaviti da se na svoj način, pre svega perom

i rečima, borim i dokazujem istinitost (ne samo) mojih viđenja kada su u pitanju egzistencijalni osnovi i opravdanost postojanja i opstanka jevrejskog naroda, posebno njegovog prava da živi u sopstvenoj državi. Ko želi, može ove moje poglede označiti i kao cionističke i s tim osobama ću se rado složiti, pod uslovom da shvate i prihvate opravdanost i druge pozitivne strane tog jevrejskog pokreta, posebno u savremenim uslovima.

GOSTI

Piše Danilo Semnic

Poznati beogradski muzičar i zaslužan javni radnik na polju zabavne muzike Miša Blam je pre dvadesetak godina u nekoliko navrata boravio u Izraelu. Tom prilikom je, pored ostalog, našao vremena da organizuje gostovanje Big Benda, veliki Jazz orkestar Radio televizije Srbije, čiji je i sam svojevremeno bio član.

Big Bend RTS je osnovan 1948. godine pod imenom Zabavni orkestar Radio Beograda u formaciji revijskog orkestra, da bi 1954. godine odvajanjem gudačkog ansambla započeo rad kao veliki džez orkestar (Big Bend).

Neposredno po završetku Drugog svetskog rata na muzičkoj sceni pojavio se talentovani beogradski muzičar i odličan poznavalac Jazz-a, Vojislav Simić, poznatiji po nadimku 'Bubiša'. Bilo je to pred sam kraj 1946. kada je sa nekolicinom entuzijasta osnovao plesni i džez orkestar "Dinamo". Taj orkestar je od samog početka posedovao ozbiljan nivo izvođenja i ubrzo je postao veoma popularan u krugovima beogradske omladine.

Repertoar izvođenja su bile poznate brodvejske melodije izvođene u ritmu pogodnom za ples - swing, foxtrot - što je tada smatrano kao Jazz muzika. Kratko rečeno, ono što je za današnju omladinu Rok, Pop i diskoteke, to je za tadašnju bio Jazz i dvorane za ples.

Sredinom 1948. Radio Beograd, posle veoma striktno audicije, uzeo je „Dinamo“ 'pod svoje' i od tada nastupaju pod imenom Zabavni orkestar radio Beograda.

Pojavom televizije, otvorile su se nove mogućnosti, a Zabavni orkestar Radio Beograda prerastao je u Big Band Radio televizije Beograd, danas Srbije. Za kratko vreme postigli su vrhunski muzički nivo i to nije ostalo nezapaženo. Vrlo brzo je postao jedan

od vodećih orkestrara u Evropi. Miša Blam je svemu tome veoma doprineo.

Faktor vreme uvek čini svoje, te su Bubiša i njegova ekipa otišli u mirovinu. Njihovo mesto su zauzeli mlađi muzičari, koji su nastavili da nastupaju na raznim priredbama. Sa Bubišom sam se poslednji put sreo u hotelu Metropol u Beogradu, kada je dirigovao orkestrom koji je izvodio Evergreen melodije.

Podmlađeni Big Bend je pod rukovodstvom Stjepka Guta, Bubišinog naslednika, uspešno gostovao u Izraelu sa programom koji je podsetio seniore na 'stara dobra vremena'.

Organizatori koncerta su prijatno iznenadili goste nastupom domaćeg omladinskog Big Benda, petnaestogodišnjih dečaka i devojčica. Oni su u predvorju sale gde se održavao koncert dočekivali goste sa melodijama iz repertoara u svetu poznatog maestra Glen Milera, čija je muzika gotovo dve decenije bila sastavni deo života omladine. Na licima gostiju je moglo da se pročitava iznenađenje i istovremeno oduševljenje, „klinci“ su bili na prilično dobrom nivou izvođenja.

Dvorana u kojoj je održan glavni koncert bila je prepuna ne baš tako mladih ljubitelja te muzike. Publika je posle svake izvedene kompozicije bila 'van sebe' i stojeći beskrajno aplaudirala. Stjepko je na bis morao da odsvira još nekoliko kompozicija.

Sve u svemu taj koncert je, bar za mene, bio doživljaj, koji se ne dešava često. Da budem iskren, i sada, kao devedesetogodišnjak, još uvek sam 'nepopravljiv' ljubitelj te muzike.

Još nekoliko reči o Miši Blamu. Miša potiče iz tipične muzičke porodice. Mišin otac Rafael bio je osnivač prvog džez orkestra u Srbiji pod imenom „Studentski Micky Jazz“, a njegov deda Markus David bio je jedan od osnivača Radio Beograda. Mišin deda i moj otac (rođen 1877.) su početkom tridesetih godina prošlog veka bili najbolji prijatelji.

JUBILARNI KONCERT POVODOM 10 GODINA CIKLUSA „ERVIN SCHLESINGER“

Piše Dušan Mihalek

Samuel Šlezinger, vlasnik kompanije Ašdod Bonded, predložen je za počasnog konzula Jugoslavije u Izraelu nakon obnavljanja

diplomatskih odnosa 1991. Ubrzo zatim došlo je do raspada Jugoslavije, pa je Samuel Šlezinger ukazom predsednika Hrvatske postao počasni konzul Hrvatske u Izraelu.

Novostvorene države sa područja bivše Jugoslavije imale su lep običaj da na svoj dan državnosti organizuju koncerte u Izraelu. Nastup hrvatskih umetnica Nine Kobler i Sande Majurec održan je 2005. u neadekvatnim uslovima hotelskog parka, ometan šumom morskih talasa, bukom automobila i grajom učesnika koktela, tako da se njihova gitara i čembalo uopšte nisu čuli. Tada smo došli na ideju da organizujemo koncert u adekvatnom prostoru i Samuel Šlezinger je ljubazno ponudio svoju rezidenciju u Savionu. Bila je to početna ideja za Ciklus kamernih koncerata „Ervin Šlezinger“ koji je zvanično započeo 25. VI 2006. nastupom zagrebačke pijanistkinje Tamare Jurkić Sviben.

Domaćin, Samuel Šlezinger, pozdravlja prisutne na jubilarom koncertu

Ciklus nosi ime Samuelovog oca Ervina (1904-1965), zagrebačkog baritona, čiju je karijeru prekinuo Drugi svetski rat, zatim prelazak u Izrael i prerana smrt. Na koncertima su zatim učestvovali pijanisti Danijel Detoni (dva puta), Jasmina Janković, pevači Jelena Vlahović i Nikola David, gitarista Krešimir Bedek, dva klavirska dua: Nikolajević-Kršić i Burštin-Harmac, lokalni trio iz Saviona, kvartet mladih umetnika u projektu "Different Colours" (Dragana Nešić Filimonović, Emilija Pušić, Stanislava Budišin i Bojan Kljajić), kvintet Zeva Štajnberga, ansambl Isidore Žebeljan (Borislav Čičovački, Aneta Ilić, Aleksandar Stefanović) i mešoviti hor "Kir Stefan Srbin" iz Toronta (Kanada) pod upravom Jasmine Vučurović. Soliste su pratili pijanisti Ljubica Grujić i Evgenij Oslon. Koncert dua Burštin-Harmac bio je posvećen uspomeni na preminulu istoričarku i književnicu Ženi Lebl. Na koncertima su

izraelskoj javnosti predstavljene kompozitorke Isidora Žebeljan i Ivana Kiš, koja se iz Hrvatske preselila u Izrael. Kompozitor Mihail Burštín komponovao je komad "Šlezinger", a Danijel Detoni izveo kompoziciju Zarine Miršakar posvećenu Dušanu Mihaleku. Jedna ulica u Ašdodu dobila je ime Ervina Šlezingera.

Posebna pažnja bila je posvećena muzici jevrejskih kompozitora sa područja bivše Jugoslavije i stradalnika Holokausta. Koncert u Savionu podstakao je pijanistkinju Tamaru Jurkić Sviben da se dublje pozabavi tom tematikom, pa je to tema njene doktorske disertacije. Studenti iz projekta "Different Colours" danas su već postali istaknuti umetnici. Na koncertu Jasmine Janković otkrivene su i moguće porodične veze između Ervina Šlezingera – i Josifa Šlezingera, pionira srpske umetničke muzike. Održano je i više nezvaničnih koncerata, pa su primadone Beogradske opere Jelena Vlahović i Jasmina Trumbetaš doprinele jerusalimskom Masterklasu za vokalnu umetnost i ustanovljenju nagrade "Žamboki".

Koncertima su prisustvovali istaknuti predstavnici izraelskog javnog, kulturnog, poslovnog i vojnog života, ambadorski kor, članovi Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije. O svakom koncertu objavljujane su kritike u časopisu Most-Gešer, kao i u štampi, radiju i televiziji država sa područja bivše Jugoslavije.

„Ponosimo se što koncertom Leona Kajona, klarinet i Julije Bal, piano zaokružujemo deset godina uspešnog rada u korist muzičke umetnosti, kao što je to celog života radio i Ervin Šlezinger“, rekao je Dušan Mihalek, muzikolog, najzaslužniji organizator i moderator svih koncerata održanih za poslednjih deset godina.

Novosadski klarinetista Leon Kajon i pijanistkinja Julija Bal na najlepši mogući način obeležili su u Tel-Avivu jubilej 10-godišnjice ciklusa kamernih koncerata "Ervin Šlezinger". Tokom protekle decenije ovi koncerti izrasli su u pravu oazu muzike sa prostora bivše Jugoslavije. Organizuje ih počasni konzul Hrvatske u Izraelu g. Samuel Šlezinger u spomen svog oca, baritona Ervina Šlezingera (1904-1965), čiju su karijeru prekinuli užasi Holokausta, zatim preseljenje u novoosnovani Izrael i prerana smrt.

Leon Kajon se prikazao kao izvrstan kamerni muzičar, autentičan naslednik novosadske klarinetske škole, koja je od Antona Ebersta iznedrila umetnike u svim žanrovima – od narodne (npr. Miroslav Stojčić), preko zabavne i džez (npr. Deže Molnar) do klasične muzike (npr. Kajonov učitelj Nikola Srdić). Njegov ton je plemenit i nežan, sa istančanim osećajem za stilske karakteristike od romantičarske Mendelsonove sonate, preko "Klaribel" E. Boce do neoklasičnog izraza Zlatana Vaude. Posebno oduševljava u tihoj dinamici i tonovima dugog daha. Tehnika sviranja mu je savršena, a koordinacija sa klavirskom pratnjom ostvaruje kompaktni kamerni muzički doživljaj, što je publika shvatila i toplo pozdravila.

Pijanistkinja Julija Bal prikazala se i kao aranžer (ili bolje reći koautor) gitarske muzike Vila Lobosa, koju je preformulisala za klavir. Izvanredno originalna ideja da gitarsku muziku prenese u medij klavirskog zvuka, doprinela je snažnom umetničkom doživljaju. Otvorile su se neke skrivene komponente Lobosove muzike. Ne samo da je ovaj brazilski kompozitor uneo u savremenu evropsku muziku latinoameričke motive, nego je i samu evropsku modernu obogatio nijansama koje ukazuju i na impresioniste, i na rusku školu (npr. "Petrušku" Stravinskog), a usudili bismo se da podvučemo i bartokovsku i balkansku komponentu u ovim Julijinim reinterpetacijama. Pijanistkinja je ostvarila veliko osveženje u klavirskoj literaturi, a verovatno i gitaristima omogućila novi pogled na muziku koju izvode.

Publika je posebno oduševljeno reagovala na klezmersku muziku koju su Novosađani izveli na kraju programa. Kao članovi ansambla "Kol šel kfir", Leon Kajon i Julija Bal su zaslužni za obnovu ove jevrejske folklorne tradicije u gradu čiju su jevrejsku opštinu gotovo u potpunosti uništile strahote Racije i Holokausta.

Koncertu su prisustvovali istaknuti predstavnici izraelskog političkog, ekonomskog i vojnog establišmenta, diplomatskog kora, udruženja preživelih Holokausta, kao u udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije.

RESTITUCIJA

ISPRAVLJANJE NEPRAVDE - Srbija Jevrejskim zajednicama vraća imovinu žrtava Holokausta i daje 950.000 evra godišnje

Država Srbija planira da ublaži nepravdu prema žrtvama Holokausta koje nemaju naslednike tako što će jevrejskim zajednicama u našoj zemlji, ne samo vratiti imovinu oduzetu od tih žrtava, već će im svake godine narednih četvrt veka uplaćivati po 950.000 evra radi proučavanja tog zločina nad Jevrejima tokom Drugog svetskog rata.

Ova pitanja treba da budu uređena Zakonom o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama holokausta bez živih naslednika, koji je u fazi pripreme predloga za Vladu i čije se usvajanje u parlamentu očekuje u najskorije vreme.

Predsednik radne grupe za izradu nacrtu Zakona Gordana Stamenić u izjavi za Tanjug objasnila je zašto Srbija donosi taj zakon kada nije učestvovala u proganjanju i ubijanju Jevreja.

- Sva oduzeta imovina se sada nalazi, u većini slučajeva, u svojini Republike Srbije ili pojedinih jedinica lokalnih samouprava, državnih ili javnih preduzeća. Iako, na sreću, država nije učestvovala u proganjanju jevrejskog naroda, ona ne treba ni da ima neku korist od posledica Holokausta - ukazala je Stamenić.

Prema njenim rečima, ako bi država zadržala imovinu oduzetu žrtvama holokausta u svom vlasništvu, to bi značilo da ona crpi korist iz takvog nemilog događaja.

- Suštinski razlog za donošenje ovog zakona je duboko saosećanje sprskog naroda i predstavnika srpske vlasti prema velikim žrtvama jevrejskog naroda tokom Drugog

svetskog rata - istakla je Stamenić, napominjući da su druga dva razloga donošenja zakona formalne prirode.

Prvi razlog je što Zakon o vraćanju imovine i obeštećenju iz 2009. godine propisuje da će se otklanjanje posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta bez živih naslednika urediti posebnim zakonom, a drugi, jer je Republika Srbija potpisnica Terezinske deklaracije koja se zalaže za principe propisane Nacrtom zakona.

Budući zakon, kako je ukazala, treba da otkloni posledice oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju žive naslednike, dok se otklanjanje posledica oduzimanja imovine žrtvama holokausta koje imaju naslednike vrši primenom opšteg Zakona o vraćanju imovine i obeštećenju.

- Međutim i u jednom i u drugom slučaju ne može se govoriti o potpunom otklanjanju posledica, tako da bi možda primereniji naziv ovog zakona bio - 'ublažavanje' posledica oduzimanja imovine žrtvama holokausta koje nemaju žive naslednike - smatra Stamenić.

Ona je ukazala da je vraćanje oduzete imovine predviđeno da se vrši u naturalnom obliku, koji je identičan načinu propisanom opštim Zakonom o vraćanju imovine i obeštećenju, na čije odredbe posebni zakon i upućuje, i u skladu sa njegovim istovetnim načelima i sa istovetnim izuzecima.

Stamenić je precizirala da će podnosilac zahteva za vraćanje imovine po posebnom zakonu biti jevrejska opština na čijoj teritoriji se nalazi oduzeta imovina.

Takođe, imovina će se u naturalnom obliku vraćati onoj jevrejskoj opštini na čijoj se teritoriji imovina nalazi.

- Drugi način otklanjanja posledica je finansijska podrška koja se obezbeđuje u budžetu Republike Srbije. Predloženo je da taj vid podrške iznosi 950.000 evra godišnje, u narednih 25 godina od donošenja zakona - rekla je Stamenić i napomenula da će se ta sredstva uplaćivati na račun Saveza jevrejskih opština.

Ona je istakla da Zakon tačno propisuje u koje se aktivnosti sredstva mogu usmeravati.

Sredstva bi trebalo da idu za proučavanje Holokausta, za obrazovanje o Holokaustu za naučno istraživanje vezano za

Holokaust, zatim na finansiranje školovanja mladih talenata Republike Srbije, pružanje finansijske pomoći preživelim žrtvama Holokausta, zatim jevrejskoj zajednici u Srbiji i na troškove koji nastanu upravljanjem tih prihoda.

Nacrt ovog zakona predviđa i obrazovanje Nadzornog odbora sa zadatkom da prati kako se upravlja tim sredstvima.

- Predsednik Nadzornog odbora će biti predstavnik Vlade, a ostali članovi će biti predstavnici jevrejskih organizacija - Svetske jevrejske organizacije za restituciju, Saveza jevrejskih opština i jevrejskih opština - rekla je Stameniđ ukazujući da su njihovi predstavnici učestvovali i u izradi teksta nacрта zakona.

Kada zakon bude donet uslediće prikupljanje zahteva za vraćanje imovine nakon čega će se znati i tačan broj stvari i vrednost oduzete imovine od žrtava Holokausta bez naslednika. Direktor Agencije za restituciju Strahinja Sekulić rekao je Tanjugu da rok za podnošenje zahteva iznosi tri godine.

- Nakon isteka tog roka biće poznat i obim i vrednost imovine - naveo je Sekulić.

GRAD U KOME SAM RASTAO

Piše Jahiel Jaša Kamhi

Ovo je priča o nama – dijasporcima – ljudima koji su nekada živjeli u Sarajevu, a sada su daleko od njega.

Pisana je jezikom kako smo govorili nekada davno, prije mnogo desetljeća.

Kada god ponovo dođem u Sarajevo, uvijek ima nešto novo da me obraduje i razveseli. Dobro, ponekad i nešto što me rastuži, ali nećemo sad o tuzi.

Samo nešto je uvijek isto: ljepota sarajevskih djevojaka!

Ne hvalim se, ali sam imao prilike da za ovih mojih decenija života proputujem neke metropole i gradove, ali nigdje ne vidjeh takve ljepote. To je nešto neobjašnjivo i niko nema namjeru da to objašnjava. Ljepota se ne objašnjava, ona se uživa.

“E, vala si ga pretjer'o”, kaže mi moja sedam desteljeća mlada poznanica iz moga grada. “Nego, znaš šta,” dodaje ona, “ti si ostario pa ti je sada sve ljepo. I ono što jeste i što nije. Hajde, bolan ne bio, okani se ćorava posla! Ne sanjaj o ljepoti koja ti nije dostupna!”

“Nije ni Šanticu prelijepa Emina bila dostupna, pa je ispjev'o najljepšu odu ljepoti na ovim prostorima. Svi je pamtimo i danas. Napravio je nešto o čemu mi još uvijek govorimo i pjevamo. Ne razumiješ ti to.”

Kada sam se prvi put, nakon rata, spremao da dođem u Sarajevo, javih prijatelju da ću

stanovati na broju pet u ulici blizu Principovog mosta.

“Nema više Principovog mosta, jarane”, kaže on meni.

“Kako nema, gluho bilo, nije valjda i on srušen kao onaj ljepotan, Stari most u Mostaru.”

“Ne brini, nije. Samo ima drugo ime - Latinska Ćuprija.”

“Dobro, drago mi je da je još tu. Ne ubijate mostove, jer mostovi traju duže od nas, podsjećaju nas na sve ono što jesmo i što nismo bili. Mostovi su živa bića, samo privremeno skamenjena.”

Odlučih da mu ispričam ovu priču.

Kada je vijest o rušenju Staroga mosta u Mostaru došla preko okeana do nas, tri prijatelja, tri jarana iz tri različita naroda... Izvinite, ali moram tako reći: tri naroda. Vi ćete to razumjeti, isto tako kao što u zemlji u kojoj sad živim moji novi sunarodnici nikada to neće moći razumjeti. Ne mogu sve to skupa da shvate. Dakle, istoga dana kada su čuli da je Stari Most srušen, nađoše se ta tri prijatelja u kafani da oplakuju njegovu smrt.

“Ne mogu da vas gledam u oči od sramote što su moji sunarodnici to uradili”, reče prvi.

“Rastao sam uz Neretvu i taj MOST, on mi je u krvi kao i svakome Mostarcu. Ne znam šta da kažem”, reče drugi.

“Tužan sam kao i vi. Mostovi su tu da spajaju i traju, a ne da ih se ruši i da nas razdvajaju”, reče treći jaran.

Rekoše mi da su sva trojica umrli ubrzo nakon toga susreta - od tuge za Starim! Tri jarana iz tri naroda ujedinjena u tuzi za mostom.

Zar se može umrijeti od tuge za mostom? Može, i te kako, samo ako ste sa tih prostora.

Govoriti o Sarajevu, a ne spomenuti njegove kafane je isto kao govoriti o moru a ne okupati se u njemu. Ima taj grad mnogo restorana, kafana, birtija, bircuza i svega ostalog što svaki grad čini gradom. Nisam stručnjak za to područje, ali vam moram reći da vodeće sarajevske kafane ništa ne zaostaju za onim svjetskim, ni po izgledu i izboru jela a, Boga mi, ni po cijenama. Ni u jednoj kafani do sada nisam ostavio cijelu svoju bosansku penziju časteći moje prijatelje u jednom “običnom” tročasovnom sjedenju.

Ostatak moga odmora proveo sam u nekim manje poznatim mjestima, rezervisanim za osobe sa “pličim džepom”. E, sada vi meni recite šta je istina: da su penzije vrlo skromne ili su restorani suviše skupi. Niko se od penzija i penzionera nigdje nije obogatio, pa tako ni moj

grad i njegove kafane nisu nikakav izuzetak. Ipak, u mome gradu vlada obrnuto proporcionalna ekonomija: što je ekonomsko stanje slabije, to su kafane punije.

Kada sam vadio neke lične dokumente u Sarajevu, rekoše mi da moram prvo donjeti CIPS, onda Kantonalnu potvrdu a onda, valjda na kraju, uvjerenje iz Federacije.

“Čekajte ljudi, ja tražim običnu potvrdu! Šta vam je to CIPS, kakva je to sada kantonalna i federalna vlast? Ja to ništa ne razumijem. U moje je vrijeme za to trebalo jedan dan, a sada će mi trebati jedan mjesec”, usprotivih se ja.

“E, vidi se da ste dijasporac. Ne znate ove savremene izraze, ne znate nova imena ulica, mostova i trgova, sve u svemu vi ste sada jedan bivši Sarajlija. Postali ste sada Sarajevski dijasporac”, reče mi jedna od onih lijepih sarajevskih djevojaka, opisanih na početku teksta.

“Tačno, ljepotice moja”, rekoh ponizno. “Ne znam, i nikada neću ni znati, niti hoću da znam, jer ja sam rastao u jednom drugom gradu u Bosni i Hercegovini, slučajno ili namjerno zvanom SARAJEVO.

IN MEMORIAM

Dana 9.12.15. preminula je moja majka Vera Štain (udovica Dr Andrije Štajna). Mama je rođena u Novom Sadu; u Jugoslaviji, 3.2.1926 – bila je skoro 90 kada nas je napustila. Evo govora koji

sam pročitala nad njenim grobom :

Našoj dragoj, voljenoj majci

Ovo je čas rastanka, bolnog i žalosnog rastanka! Mi znamo da sad više ne patiš, da ti je na neki način olakšano, i to je možda neka vrsta utehe..... i jos je mala uteha da smo te pre nego što si nas ostavila posetili, zapalili kod tebe svećice za Hanuku, pevala si sa nama pesme za Hanuku, igrala se sa Jonatanom, praunukom i bila si srećna. Kada smo otišli kući nismo pomišljali da je to rastanak...

Rodila si se pre skoro 90 godina, u Novom Sadu u Jugoslaviji, Johaved i Josefu Kelemenu. Imala si sestru Sidi, 5 godina stariju. Bili ste srećna i radosna porodica, dok se sile zla nisu priblizile i drugi svetski rat zakucao na vrata. U pocetku je vlast bila Madjarska u tvom gradu, i sa njom masakr Jevreja i Srba od strane Madjara. Dela koja su u tebi ostavila duboke ožiljke.

Novi zakoni su ti zabranili pohadjanje škole, devojčici od samo 14 godina – i ti si otišla da učiš šivenje. Naterali su te da ideš sa žutom trakom. Malo po malo, rat je i tebe zatvorio, i našla si se u sinagogi sa drugim Jevrejima Novog Sada i odande si odvedena vozom u Aušvic – bilo ti je 18 godina.

Put u Aušvic je za tebe bio traumatičan ali traume su tek počele, i bilo ih je sve više. Kada ste stajali u redu za selekciju stajala si ruku pod ruku sa tvojom majkom dok te Mengele nije od nje otrgao. Vraćala si se na ovaj momenat i mamin pogled sa pitanjem "zašto?" I tada je došao užasan momenat kada si postala svesna istine. Pitala se jednu ženu gde bi mogla da nađeš roditelje i ona je pokazala na dim koji je izlazio iz dimnjaka "pogledaj u dim, tamo sada izgaraju". Danima si plakala i nisi mogla da se smiriš. Pola godine si bila na drugoj planeti Aušvic, a onda si zajedno sa sestrom Sidi prebačena u radni logor Vistginsdorf. Tamo si naišla na SS Komando koja je bila humana i uprkos tome što se sestra razbolela od tuberkuloze dozvolila je da bude u bolesničkoj sobi pola godine, a tebe je uzela da budeš odgovorna za sobu.

Na kraju svetskog rata vratila si se kući u Novi Sad sa bolesnom sestrom Sidi i tamo si našla da u kući žive strani ljudi, stvari su raznesene, a najgore, roditelji, tetke, ujaci, bratci, su skoro svi ubijeni. I sestru Sidi si izgubila posle bitke sa bolesti.

Ti i tata ste se venčali. Bili ste savršen.par. Voleli ste se, podržavali jedno drugo, razumevali ste se i razumeli bol koji je svako od vas nosio u srcu – dopunjavali ste jedno drugo. Dobili ste dvoje dece, mene i brata Rubija. Doneli smo vam mnogo sreće, čuvali ste nas u svakom pogledu, štitili nas, ulagali u nas, brinuli se za naše potrebe, voleli nas.

Bili smo vaša nada, budućnost i razlog da se nastavi život.

Mama, bila si požrtvovana majka, puna pažnje, nikada ti nije bilo teško da učiniš nešto za porodicu "kada volimo ništa nije teško" govorila si. Tvoja ljubav za porodicu je bila bezgranična, sveobuhvatna. Ta ljubav je rasla i širila se na

unuke: Eliad, Jair i Noam, koji su za tebe bili izvor ponosa, uživanja, neprekidnosti i lične pobeđe. A naročito u poslednje vreme, kada si doživela rođenje praunuka Jonatana.

Ti si bila vodja naseg plemena

O tvojoj dobroti i plemenitosti mnogi su mi pričali. Kako si se uvek trudila da pomogneš, čak i kada si ti bila u teškim i nemogućim prilikama.

Nikad nisi izgubila optimizam, želju za životom i želju da budeš aktivni i stalni deo života tvoje dece i unuka. Čak i kada te je Parkinsonova bolest oborila, smanjila tvoje fizičke sposobnosti, ti si se borila herojski i nisi dozvolila da te to stanje savlada. Uvek si govorila da ce biti u redu, nisi se žalila, nisi želela da izazivaš brigu i bol. Naprotiv, uvek si se interesovala za nas, naše aktivnosti, uspehe i sve što se događalo. Iako nisi izlazila, preko nas si dovela spoljni svet tebi.

Mama, u tvoje ime, i u moje ime i Rubijevo, i u ime cele porodice, želim da zahvalim Erzi koja je bila sa tobom i sa nama 10 godina. Brinula se o tebi verno i sa mnogo ljubavi i bila ti je kao druga kćer. Erzi, dala si mami toplotu i puno ljubavi, dobar kvalitet života i mi to svi vidimo i cenimo.

Mama, ovo je čas rastanka. Još uvek ne prihvatam .. ne shvatam.... Bila si toliko značajna u mom životu, u našim životima. Sada treba da naučimo da idemo bez tebe, da naučimo da živimo u ogromnom praznom prostoru koji ostavljaš za sobom.

Želim da se rastanem od tebe i da ti poslednji put pustim, da čuješ pesmu koju si volela "A Jidiše Mama" Pesmu koju ste pevale kroz suze; sve devojke koje ste bile u baraci u Aušvicu.

Mama, ti si bila primer za "A Jidiše Mama"

ILIKA OFNER

Piše Dušan Mihalek

Ilika (Ilana, Ilona, Jelena) Ofner (1915-2011) bila je značajna predstavnik zagrebačke pijanističke, "Stančićeve škole" u Izraelu .

Rođena je u Kisaču pored Novog Sada (Srbija, tada Austrougarska, zatim Jugoslavija). Nakon početnih studija klavira kod Leontine Rosenzweig u Novom Sadu, 1933. odlazi u Beč, gde po preporuci profesora Eugena Zadora stupa u klasu Hedwig von Andrassy na Muzičkoj akademiji. Profesorica Andrassy bila je zastupnik tada nove, Breithauptove "Die natürlichen Klaviertechnik Methode" sviranja klavira. Cilj

ove metode bio je rasteretiti napregnute i opterećene "visoke prste" i osloboditi celo telo, pomoću slobodnih pokreta cele ruke. Pri tom se obraćala velika pažnja na kvalitet i lepotu tona, ali se u priličnoj meri zanemarivala aktivnost, snaga i virtuoznost prstiju. Ilika Ofner je izvanredno napredovala u osvajanju ove tehnike, koja je veoma godila njenim izuzetno malim šakama, postizala zapažene rezultate i bila među istaknutim studentima Hedwig von Andrassy. Međutim, tih godina fašizam je u Beču uzimao sve više maha, život Jevreja postajao je sve nepodnošljiviji, tako da je ona bila prinuđena da napusti Beč i vrati se 1936. u Novi Sad. Novosadska pijanistkinja Milica Moč preporučila joj je tada da nastavi studije kod Svetislava Stančića u Zagrebu. Zanimljive su njene uspomene na učenje kod ovog istaknutog predstavnika zagrebačke pijanističke škole i sledbenika svog profesora Feruccia Busonija.

Stančić se, pre svega, iznenadio da Ilika Ofner uopšte može da svira sa tako malim šakama, a kada je video pokrete njenih ruku i rezultate Breithauptove metode, oštro je sve to negirao. Pohvalio je njenu muzikalnost, ali je rekao da potpuno zaboravi tu tehniku sviranja. Umesto bogatog pijanističkog repertoara koji je Ofnerova osvojila u Beču, dao joj je Czernyjeve etide opus 740 - i naterao je da punih 5-6 meseci, svakodnevno, po 8 časova dnevno, svira samo ove etide i vežba prste. Stančić je bio izuzetno strog profesor. Iznuravao je svoje studente zahtevima za tehničkom perfekcijom i zahtevao da je se striktno pridržavaju, ne odstupajući ni za nijansu od autorovih intencija. Na časovima, koji su trajali ponekad i mnogo sati, tražio je od studenata jasnost, preciznost, perfekcionizam, stavljajući u prvi plan vernost autoru. Tehnika prstiju bila je naročito potencirana (npr. neke od etida bilo je potrebno svirati sa četiri različite vrste staccata), dok o lepoti tona gotovo da nije ni govorio. Dok je Breithauptova metoda oslobađala ruke pomoću polukružnih pokreta, Stančić se koncentrisao na šaku i pokrete prstiju. Prilikom sviranja akorada i arpeggia zahtevao je da se šaka raširi u položaj akorda, pa da se u takvom položaju svira prstima kao čekićima. Ponekad je zahtevao da deonicu leve ruke svira desnom i obrnuto. Veliku pažnju posvećivao je pedalizaciji, tražeći čak da student izvodi samo pedalizaciju, bez sviranja rukama! Lepota tona, na kojoj se u Beču veoma insistiralo, za Stančića kao da nije bila bitna: tražio je korektnost i gotovo automatsko pridržavanje onih zamisli koje je, po njegovom mišljenju, izrazio autor. Njegove

analize kompozicija bile su vrlo jasne, tako da je učenik dobijao gotovu arhitektoniku izvođenog dela - i toga je morao striktno da se pridržava. Od Busonija je prepisao oznake za interpretaciju i zahtevao da ih svaki student bukvalno kopira. (Ilika Ofner je sačuvala primerke nota sa ovim oznakama). Ova spartanska metoda (koju je student mogao da prihvati samo uz velika samoodricanja) urodila je plodom. Nakon nekoliko meseci teškog rada na osvajanju Stančićeve tehnike sviranja, Ilika Ofner je pod njegovim nadzorom počela da osvaja veliki obim klavirske literature (obe sveske Bachovog Das Wohltemperierte Klavier, Beethovenove sonate - uključujući i Waldstein Sonatu, uprkos njenim oktavama – Mozartovu Fantasiју, Chopinove prelude, etide i poloneze)... Ilika Ofner je 1936-1938. stekla snagu, čvrstinu i pokretljivost prstiju - pa je ta dostignuća Stančićeve škole integrisala sa svojim dotadašnjim pijanističkim iskustvom. I sam Stančić je priznao da je to jedna dobra kombinacija.

Ilika i Franja Ofner snimljeni 1938. u Novom Sadu

Tokom Drugog svetskog rata Ilika Ofner je sa svojim suprugom Dr Francisom Ofnerom (dugogodišnjim dopisnikom Christian Science Monitora i Observera sa Bliskog Istoka) stigla u Istanbul, gde se angažovala na pomoći

jevrejskim zarobljenicima u nemačkim logorima i izbeglicama iz Evrope. Nakon rata, naselili su se u Izraelu, gde je postala cenjeni klavirski pedagog. Nikada nije oficijelno radila u nekoj muzičkoj ustanovi (zbog prirode posla svog supruga), ali je obučavala niz učenika klavira i posebno bila cenjeni kao konsultant najistaknutijim izraelskim klavirskim pedagogima (Ilona Vince, Edit Kraus, Miriam Boskovich). Pomagala je savetima, između ostalih, i malom Danielu Barenboimu. Jedan od njenih najuspešnijih učenika bio je Dragan Šobajić, sin tadašnjeg ambasadora Jugoslavije u Izraelu. Bio je predstavljen Arturu Benedetti-Michelangeliju prilikom njegovog boravka u Izraelu 1967. i Michelangeli je bio spreman da ga smesta primi za svog studenta. Porodica je, međutim, morala da se vrati u Jugoslaviju i pitali su Michelangelija za savet - kod koga tamo učiti. Michelangeli se prilično nepovoljno izrazio o tadašnjoj jugoslovenskoj pijanističkoj školi, i preporučio je samo jednog pedagoga - Svetislava Stančića.

KOTEL – ZID PLAČA

MUŠKARCI I ŽENE ZAJEDNO

Istorijska odluka za vernike u Izraelu i širom sveta.

'Vlada nije sudija između verskih opredeljenja, ona omogućava ravnopravnost, bar u molitvi'. Bibi preko noći menja mišljenje, ali, hvala Bogu, nekad to ispadne dobro za jevrejski narod. – 29. decembra 20015. izjavio je da neće dozvoliti da se žene na zidu mole zajedno sa muškarcima, a onda se odjednom setio da su više od pola biračkog tela žene!

Šalu na stranu, obećanje da će Izrael biti država svih Jevreja, ma gde se oni nalazili u svetu, ovom odluku dobila je moralnu i faktičku potvrdu. Istina je da u Izraelu, kada su u pitanju vernici, ortodoksne verske organizacije vode glavnu reč kada je u pitanju Kotel (ili Zid plača, kako se još naziva), a i danas otvoreno iskazuju svoje neslaganje sa odlukom vlade. Oni još uvek misli da je ženi mesto svugde, samo ne na svetom mestu, bar ne u prizemlju, kada je reč o prisustvu žena u Sinagogi, a pred Zidom određeno im je utešno mesto.

Da ne bi bilo zabune, dodaćemo da je ovom odlukom određen prostor gde će muškarci i žene moći da se mole zajedno, što ne znači da je ortodoksima oduzeto pravo da se na posebnom delu mole odvojeno. Ipak, treba dodati, ortodoksni vernici definitivno nisu prihvatili ovu odluku, a čuju se pretnje da nikada neće biti ni sprovedena u praksi.

KNJIŽEVNI DODATAK

GODINA 7

BROJ 30

JANUAR 2016.

Ovaj broj Književnog dodatka posvećen je književnici Gordani Kuić. Sa njenim odobrenjem objavljujemo odlomak iz poslednje napisanog romana „Roman u slikama“.

GORDANA KUIĆ

Kratka biografija

Gordana Kuić rođena je u vohoru Drugog svetskog rata 1942. godine u Beogradu. Na sajtu Gordane Kuić možemo pročitati: „Završila je Engleski jezik i književnost na Filološkom fakultetu Beogradskog univerziteta i Hunter College-u u Njujorku. Radila je kao savetnik za engleski jezik u Američkoj ambasadi u Beogradu, kao konsultant u AYUSA International u Beogradu, i kao administrator za engleski jezik u istočnoj Evropi i za humanitarnu pomoć bivšim jugoslovenskim republikama u Sorošovoj fondaciji u Njujorku. Živi i radi u Beogradu i Njujorku.“

O Gordaninom životu, njenim stremljenjima, odnosom prema porodici i prošlosti, kao i o njenom poreklu (srpsko-jevrejskom), možemo puno saznati kroz njene romane i priče. Višestruko je nagrađivana za svoj književni opus. Prvi put je osetila 'miris' nagrađenog pisca kada je pre trideset godina, po

nagovoru, poslala svoj prvenac, roman „Miris kiše na Balkanu“, na anonimni konkurs

Saveza jevrejskih opština Jugoslavije, gde joj je dodeljena prva nagrada. Od tada do današnjih dana lavina emocija sećanja, priča iz porodične kuhinje i socijalnog okruženja, pleni pažnju čitalaca širom sveta. Trideset godina uspešnog spisateljskog rada. (Miris Kiše na Balkanu - 1986) Gordanino književno stvaralaštvo, prevedeno je na devet jezika. Pročitali su je brojni čitaoci na engleskom, španskom, hebrejskom, nemačkom, francuskom, makedonskom, italijanskom, slovenačkom, poljskom i naravno na srpskom jeziku.

O poslednjem, ne zadnjem, „Romanu u slikama“ piše Ljiljana Šop:

„Nakon dve knjige izvrsnih pripovedaka, Gordana Kuić se osmim romanom vraća u epicentar vlastitog romansijerskog kosmosa. Ponovo je potekao roman-reka, započet pre tri decenije, ponovo su postavljena, produbljena i preispitana mnoga pitanja, teme i dileme iz dosadašnjeg imponantnog opusa ove književnice, ponovo se zavrtela moćna i vitalna slika (su)života u kojem se poštuju razlike i cene osnovne ljudske vrednosti.

Ovoga puta reč je o životu bitoljskih Jevreja i Roma, kao i Jevreja i Srba u Beogradu. Da nema nedvosmislene vremenske naznake na početku pripovesti (kraj treće decenije XX veka), čitalac bi spokojno uživao u mnoštvu autentičnih likova, vrcavim dijalozima, živopisnoj mešavini jezika, običaja, iskustava, mentaliteta. Ali, nad iskonskom životnom energijom, nacionalnom, porodičnom i individualnom, nadvija se mračan oblak najstrašnijeg zločina u istoriji čovečanstva – Holokausta.

Holokaust je mnogim nevinim žrtvama obznanio ideju o nepostojanju Boga, ali i istinu o postojanju Pravednika među narodima, pojedinaca koji su spasavanjem progonjenog ljudskog bića po cenu vlastitog života spasavali svet i posustalu veru u ljudskost. Vešto preplićući drame junaka i junakinja čijim životom i smrću upravljaju pomamna lavina organizovanog zla, ali i herojske odluke pojedinaca da se tom zlu suprotstave, Gordana Kuić još jednom vaspostavlja za njeno delo oduvek

karakterističnu, čudesnu viziju ravnoteže između dobra i zla, tame i svetlosti, apsurdna i smisla.

Podseća me na Imre Kertesa, na Varlaama Šalamova, na Solženjicina, pisce koji jesu svedočili o najmučnijim dobima ljudske istorije, ali tako da su se kritičari opredeljivali da s pravom govore o „prostorima sreće“ u njihovom delu.’

Roman je objavljen u izdanju *Vulkan*, izdavačke kuće iz Beograda i već je doživeo drugo izdanje.

Gordana Kuić je objavila osam romana i 50 pripovedaka:

MIRIS KIŠE NA BALKANU

CVAT LIPE NA BALKANU

SMIRAJ DANA NA BALKANU

DUHOVI NAD BALKANOM

LEGENDA O LUNI LEVI

BAJKA O BENJAMINU BARUHU

BALADA O BOHORETI

PREOSTALE PRIČE (33 pripovetke)

SA DRUGE STRANE NOĆI (17 pripovedaka)

ROMAN U SLIKAMA

Snimljena je TV serija (trinaest epizoda) po romanu "Cvat lipe na Balkanu".

Producenti: RTS, Režija: Ivan Stefanović

Snimljena je TV serija po romanu "Miris kiše na Balkanu".

Producenti: RTS i Cinema Design, Režija: Ljubiša Samardžić

Snimljen film po romanu "Miris kiše na Balkanu".

Napisan je i scenario za film "Smiraj dana na Balkanu".

U dramatisaciji Nebojše Romčevića napisana je drama "Miris Kiše na Balkanu". Premijerno je izvedena u Beogradu 12. aprila 2009. u Madlenijanumu. Dva puta mesečno je izvođena pred prepunom salom tri godine.

"Miris Kiše na Balkanu - balet o Riki" premijerno je izveden u Sarajevu 1992, a u Beogradu iste godine na BEMUS-u.

ROMAN U SLIKAMA

odlomak

SLIKA DESETA

Bitolj

Čiftlik

Kurtižu

Razgovor između babe Zine i *none* Lee

Duboka jesen je posula opalim suvim lišćem tlo koje je šuštal na svaki dodir koraka i pod svakim naletom vetra. Kiša je retko padala, ali kada bi pala u upornim, sivkastim zavesama, raskvasila bi zlatastu prostirku i pretvarala je u blatnjavu, šljapkavu, ružnu zemlju.

Samo kada bi to sasušeno žuto lišće neko naslikao, rekla je jednom *nona* Lea, ono bi zauvek ostalo isto. Jer sa naslikanog drveća lišće ne opada, ne menja boju, ne leti. Tek kada protok vremena koji sve menja ili neko kakav se uvek nađe uništi, nestaje i zamrznute lepote. To je slično kao kad čovek umre, nastavljala je poluglasno obraćajući se svojoj omiljenoj unuci Hani: telo mu ostaje kao kamen podlozan promenama, ali duh odleti i postoji zauvek. Sve što je neopipljivo je trajno, sve što se da dodirnuti je prolazno

“A šta je to neopipljivo?” pitala je jednom Hana.

“Naš duh, misli, učenja, naše uspomene, sećanja koja se prenose kroz generacije, ljubav, vera, ljudska dobrota...”

“A zloća?”

“I ona, nažalost, i ona. Večno prisutna, možda kao neka ravnoteža koju je Tvorac smislio da bi nas, ljude, urazumio, ne bismo li shvatili kojim putem da idemo...”

“Joj!” zakukala je Hana. “Što je sve to zamršeno!”

“Jeste, tako izgleda, ali zapamti, sve najveće istine su jednostavne.”

“Pa kako sad to kad je ovo zapetljano? Zar i to nije istina?”

“Jeste, i vrlo je jednostavnog objašnjenja...”

“*Si, komu?* Da, kako?”

“Poruka je: *fazi bien pur todos*, čini svima dobro, kao što veli naša poslovice: *fazi bien no miris kun ken*, čini dobro i ne gledaj kome, jer ako ti onaj kome si učinila ne uzvрати, uzvратиće ti neko sasvim drugi. *Intjendis*, jesi li razumela?”

“*Si, nona*, jesam”, procvrkuta Hana i odskakuta u dvorište.

Šta li će ovo devojčice kome stalno sipa u glavu i što treba i što ne treba, od svega toga zadržati u sećanju kad odraste, a nje više ne bude bilo, pitala se *nona* Lea gledajući za svojom unukom dok joj je neka čudna zabrinjavajuća jeza uzdrimala celo telo.

Upravo kada je Lea posegnula za debelim šalom i zgrabila varjaču, baba Zina se dogega svojim teškim ali sigurnim korakom.

“*Buenos dias*, dobar dan!” po navici reče *nona* Lea obradovavši se što vidi Zinu, mada je bila namrgođena i turbnija nego inače.

“Zdravo, živo da si!” promumla Zina, a Lea nastavi da muti smesu za sungatu pošto je iskuvala isečene komade praziluka i dodala im samo soli i brašna, a preskočila jaje koje nije imala.

Baba Zina je u ruci nosila jedno jaje.

Bez reči ga je pružila Lei.

“Čudnovato! Prosto neverovatno!” zaprepasti se Lea. “Baš mi je jaje nedostajalo... Pa ti i ne znaš kako se pravi ovaj užljevak od praziluka...”

“Znam, naučila si me, ali ga nikad ne pravim, moji to ne vole...”

“Dobro, ali kako si pretpostavila da nemam jaje? Dakle, Zino, ti si prava veštica!”

“Nisam veštica, iako bih volela da jesam... Došlo mi tako pa ponesoh jedno jaje za tebe.”

“Ne, ne, to je logika, čista logika”, nasmeja se Lea. “Jer, retko se desi da mi imamo jaja...”

“Šta god, ja ga donesoh.”

Ćutale su dok je Lea pripremala kafu da posluži Zinu, pa joj dala malo slatka od šljiva u čančetu sa kašičicom i čašu hladne vode sa bunara, a zatim, kada je kafa provrila, poslužila je radosno se smešeći, jer kafu nije imala danima, a baš juče ju je Isak doneo. Kakva sreća!

Zina je pojela slatko, popila vodu i srknula kafu. Potom je zapalila lulicu i jako, punim plućima, povukla i udahnula dim.

Lea je poznavala njen ritual i sve vreme ćutala.

Najzad Zina progovori: “Ovako je govorila moja prababa Zuhra... Jedina Ciganka koja je bila pismena... jedina za sva vremena, a kako se opismenila nemoj me pitati jer ne znam... Tako se bar pričalo i zapamtilo. Nisam je videla da piše, ali sam je videla da čita. Ona je rekla: surovo je životno iskustvo, a ono nas uči da se ne treba previše pouzdati u ljudsku prirodu...”

“*Aspera, aspera...*”

“Šta, bre, to kažeš?”

“Čekaj, čekaj, kažem, jer nisam dobro razumela.”

“Kako nisi!?” ljutnu se Zina. “Pa ti baš dosta znaš naški... I red je posle ovolikih godina...”

“A ti moj baš ništa.”

“Tvoj jezik je mnogo težak.”

“A tek tvoj, kuku meni... ‘Ajmo srpski! Ma znaš, svaki jezik je težak kad se ne zna.”

“Nas dve se dobro sporazumevamo, komšijka... Malo ciganski, malo srpski, malo turski, malo očima, malo rukama, pa k'o Bog.”

“I šta si mi to bila rekla?”

“Da je čovek mnogo pogana zverka. A kad mu još daš vlast, tek se onda opogani...”

“*Buenu*, dobro, to svi znamo...”

“Znaš ti, znaš, ali u tebi ima neke glupave vere u dobrotu sveta... Vere bez osnova! A znaš zašto je imaš? Zato što uvek držiš oči poluzatvorene.”

“Kako sad to?” nasmeši se *nona* Lea.

“Tako lepo!” ljutnu se Zina. “Ti prosto hoćeš da vidiš samo ono što je tebi drago, što je prijatno i dobro, a za sve ostalo zatvoriš oči... To nikako ne valja.”

“Pa vidim ja i ostalo... Kao da ja nisam svesna našeg siromaštva, bedno plaćenog teškog rada, zime, bolesti, preranih smrti, gladi... Sve ja to vidim, ali pokušavam da ono drugo nadjača... Lako ja procenim ljude, Zina, *saviz*, znaš... Ima kod nas jedna poučna poslovice: *Mira li la kara, koneseras el korason!*”

“Što znači?”

“Pogledaj mu lice, poznaćeš mu srce.”

“E, komšijko, crna komšijko! Koliko se varaš: lice anđeosko, a srce zversko... Na svojoj koži sam tu poslovice, koju vi sigurno nemate, osetila, davno, još kao devojka...”

“Pa mudre su i jedna i druga”, kaza Lea pomirljivo. “I obe istinite što je najgore.”

“Slušaj Lea, nisam ja došla ovamo da sa tobom preklapam”, zagrme baba Zina, “nego da te upozorim: došlo je vreme da otvoriš oba oka, a ne žmuriš na jedno. Da vidiš onako kako jeste, ono što jeste... Zbog toga sam došla kod tebe, a ne zbog sumnjivih španskih poslovice... Došla sam da te opomenem...”

“Nemoj, molim te!” uplašeno će Lea.

“Prestani! Slušaj!” zagrme Zina, a Lea odmah začuta. “Jesam li ti ikada nešto proricala? Gledala u dlan, bacala karte ili čitala iz očiju?”

“Nikad...”

“Jesam li ti ikada rekla šta će se kome tvome desiti?”

“Nisi.”

“Nisam, a imala sam ja viđenja za mnoge događaje u tvojoj porodici... Kada, pitaš se. Pa evo, recimo, kada je Jozefova jadna Cilika, nek počiva u miru, umrla na porođaju... Kada se tvoj Moše razboleo od sušice. Kada se mali, nejak i Iso udavio... Sve sam ja to videla, ali ti nisam ništa kazala.”

“Zašto nisi?”

“Jer se to nije moglo sprečiti. Tako je moralo da bude... Onaj gore je tako hteo, valjda... Zli dusi zavladaše... Ali ovo sada što vidim i što se isto ne može sprečiti, može se izbeći... Ili bar probati da se izbegne... I to se ne odnosi samo na jednu

osobu nego na sav tvoj narod... Nadvio se crni oblak posvuda, crn da crnji ne mož' biti... I nad moj, ali nekako tanji, ipak jednako opasan... Iz tog vašeg će po vama pljuštati ogroman grad kao kokošja jaja i sve vas po glavi tući, udarati tako snažno da će vas sve poubijati..."

"Nemoj, Zina, t'arogu, molim te!" zavapi *nona* Lea sa suzama u očima, odmahujući sedokosom glavom kao da neće dalje da sluša. "Dobro, malo su nas obeležili... žute značke..."

"... pa i vaše trgovine..."

"Perla kaže da nemamo pravo na državljanstvo i na promenu mesta boravka... Kao da ćemo negde da putujemo, je li? A priča nešto i o pritisku koji vrši nemački Rajh na Bugare da nas presele u njihove istočne provincije... Ja to čujem, a ne čujem... Kao noj zarijem glavu u pesak, moja Zina... A ona, oh, moja Perla, stalno pominje izaslanike nekog Ajhmana... esesovskog odeljenja... Oni su, kaže, najstrašniji krvnici, i boji se da će doći po nas... A ja neću da joj verujem. Nikako. Ne smem da joj verujem."

"Ništa ja ne znam o tom Perlinom gadu i njegovim krvnicima... Ona ima svoje dušmane, a ja svoje... Ona je učena, a ja nisam... Ja sam došla da kažem. Moram baš tebi da kažem..."

"Zašto baš meni?" prošapta skrušeno Lea.

"Jer smo ispisanice... Ma, ajde, nije zbog toga, nego... Imaš najbolju dušu koju sam srela... Ma, šta me prekidaš i postavljaš glupava, nevažna pitanja!" zagrme Zina. "Ja ti govorim, a ti ćeš saslušati. Moraš da saslušаш. Posle radi kako hoćeš. Nestaćete, ako se ne sklonite. Svi ćete nestati ubijeni maljem o glavu, tim strašnim udarima grada, ili u ognju, smrvljeni, spaljeni..."

"Ma šta ti to i o čemu!? Nas je spaljivala inkvizicija na lomačama, ali to je bilo pre pet vekova", užasnuto će Lea.

"Ne znam šta ti je ta in..kv...ija, ali, zapamti, sad će opet biti... Videla sam brisane ledine sa brdimama leševa... Naših i vaših mrtvac... I žena i dece... Kostii presvučene kožom... Svi goli k'o od majke rođeni!"

"Ah, Zina, kakav užas... A ko ih pobi?"

"Uniforme."

Baba Zina najzad skide maramu, besno prosu malo vode iz čaše na dlanove pa zaliza kosu. Naime, sada kada je pričala o progonu i svojim viđenjima bila je ljutita, a uvek kada je bila nervozna ili rasrdjena čuperci su joj se samovoljno migoljili i divljali, pojavljujući se

ispod ivica marame i čineći neki tršavi venac oko njenog lica – čuperci odjednom oživeli, nestašni, neukrotivi valjda pod uticajem njenog ličnog nemira i gneva. I što ih ona češće uvlači pod maramu svojim otvrdlim debelim prstima, to oni sve više iskaču.

"Ovo je sve pičvauj, mindžarluk..."

"Dovodi te do ludila", završi rečenicu Lea, jer je mrzela psovke, veoma rasprostranjene u njihovom susedstvu, što je baba Zina znala i izbegavala ih dok je sa Leom koliko je mogla. Preskakala ih je na jedvite jade, te zbog toga često zastajala u govoru da bi ih u sebi izgovorila, pa onda nastavila ili je izgovarala maštovite kovanice. Pitala je jednom Leu da li i oni psuju na svom jeziku, a ona joj objasnila da na španjolu, koliko je njoj poznato, gotovo da nema psovki, a kada neko od Sefarda i opsuje, to je uvek ili na srpskom ili na turskom.

Zina je uistinu bila besna na "te ubojice u uniformama" (mada se još nigde kod njih nisu pojavili), na pucnjavu topova, eksplozije bombi i na sveopšte rušenje gradova i sela (mada ono kod njih nije započelo), na rat (koji još njima nije objavljen), i uopšteno, bila je ogorčena na svoje, tuđe, svačije "neljude kojih ima na pretek posvuda" i sa kojima je uglavnom teško izaći na kraj, jer "dobri ne zavuku zlima, već obično ide obrnuto".

Tako je često ponavljala i ranije, a i sada gotovo svečano izjavila, a Lea, kao obično, dodavala na to sefardsku poslovicu "*Pagan dustus pur pikadoris*", pravednici plaćaju za grešnike.

"Ostavi se tih poslovice!" pobesne Zina. "Koliko su tačne, toliko su jalove! Ništa vam ne vredi sva pamet kojom se ponosite vi i vaši oni bradati učitelji!"

"Zašto ne vredi?" upita Lea u čudu.

"Mnogo priče, a malo delanja! Eto zašto..."

"Evo još jedne", veselo je prekide *nona* Lea. "*Muču avlar, muču jarar*, mnogo pričati, mnogo grešiti."

"E, pa vi ste onda narod broj jedan na svetu po napravljenim greškama!" povika Zina. "Tol'ko mrmljate, gruvate, ljuljate se, molite, hiljade rečurda izgovarate, a ništa pametno da učinite, razumeš? Da u č i n i t e! Skroz ste promašeni! Uvek naje... ovaj, nagrajišete! Pa šta će vam onda sve te knjižurine, sve to učenje, ti dosadni zakoni kojih se držite kao pijan plota, sav taj trud? Sve vam je to uzalud, sve za džabe, komšijka, sve ode u vetar... Tupadžije! Niste ni za šta!"

Lea se pokunji i ne reče ništa.

Zina pognu glavu, besno se počea po nosu, skide maramu pa je opet zaveza.

Lea je pogleda ispod oka i zaključi da je Zini žao – ako je njoj ikada za nešto kazano ili učinjeno bilo žao – što se tako grubo izdrala.

“Morate bežati!” grunu najzad Zina svom snagom. “Morate se spas’ti! Morate... M o r a t e! Razumeš li ti mene!?”

Potom je usledila čitava kanonada, “Morate! Morate! Morate!”, a na kraju samo šapat kao sredstvo uveravanja i način ubeđivanja: “Ja, Zina Rahatli, Sidžina majka, Hajrina baba i Džindova žena, nadaleko čuvena vračara, ponekad slušam radio! I sve što čujem ne valja, sve što vidim ne valja. Zato, vi Kalderoni, Koeni i već kako se sve zovete, morate pobeći!”

“Ah, crna Zina, što me preplaši! Pa dobro, ali morate i vi”, najzad se jedva oglasi Lea iskreno uzdrmana Zininom žestinom, onakvom kakvu dosad nije iskazala nijednom za sve godine njihovog poznanstva i druženja. “Da. I mi”, potvrdi Zina. “Ali znaš kako je sa nama... Mi se stalno selimo, hodamo ovamo-onamo... To nam je u krvi. Nomadi, kako jednom reče moja pismena prababa, lualice...”

“Pa i mi smo...”

“Ne, ne kao mi... Na drugi način... Vi volite da pustite korenje, a mi ne... Ili ne, ili retko... Vaši koreni izrastu duboki, zabiju se u zemlju, a naši su kratki, lakše ih je iščupati. Zato se mi, i kad se ukotvimo, lako premeštamo, a vas, bogme, neko mora ili da izbacili ili da istrebi...”

“Si, tjenis rason...”

“Šta to govoriš!” opet će besno baba Zina.

“Kažem: jeste, u pravu si što se korenja tiče... Ali, ali... gde da bežimo?” zbunjeno će Lea. “Na sever... uBeograd? Na jug... Možda u Tursku...”

“Uf, nemoj zaboga!”

“Ili u našu postojbinu...”

“A ‘de ti je to?”

“Palestina...”

“Nikad čula. Kako je tamo?”

“Vrućina i pesak...”

“Ne, takvo podneblje nisam ‘videla’”, progundā Zina.

“Ondi skuder si, gde da se sklonimo? I kako?”

“Preko velike vode”, prošišta Zina ljutito.

“Kao pečalbari?”

“Valjda... Velika voda, nju sam ‘videla’... Pređite je i tamo ćete naći spas.”

Tamna otvrdla koža na Zininom licu se najednom izbrazda, ispuca kao zemljina kora prilikom jakih potresa, a pogled koji uputi Lei

odade njenu ličnu spoznaju vekovne tuge svog naroda. U tom času, Zina je izgledala kao savršen odraz beskonačne samoće svih lualica sveta, kao kip u slavu njihove večne muke i radosti življenja, kao neizbrisiv trag koji ostavlja i koji će zadugo ostavljati svi narodi u svojim bežanijama, seljenjima i lutanjima.

Tada, kao uragan dotrča Hana, zaletela se u razbokorene Zinine suknje, pa se onako sitna, gotovo sva sakri ispod njih, naprosto izgubi među njima.

“Doja mija, ja basta, radosti moja, dosta!” opominjala ju je *nona* Lea, ali je Hana nije poslušala i dalje se muvajući oko Zinine bogate suknje i podsuknje.

Zina se promeškolji, ali joj osmeh ozari lice, što izazva Leino čuđenje, jer Zina je retko pokazivala blagorodnost.

Primitivši Lein izraz, baba Zina promrmlja: “Ovo dete... Bre brate, ja njoj ne mogu... Ma glavu da mi otfikari, ne bi joj ni šamar opalila, a kamoli istukla po guzici...”

“Si, si, da, da, slatka je”, kaza Lea vukući Hanu za mršavu ruku.

“Ne, nije samo slatka, a slatka jeste, nego ima nešto... nešto... kako se to kaže? Ama...”

“Vižljasta je i... i neodoljiva.”

“Jeste... baš!” odvrati Zina i uštinu Hanu za obraz, pomilova joj kovrdžavu kosu i pljuckajući protiv uroka, ustade i krenu svojoj kući, ali je Hana zadržala.

“Volim ja sve one moje unuke, zadribande i džabalebaroške, a i pčelice-vrednice... sve, ali ovu malu... Ma čudo jedno!” mrmrljala je za sebe.

“Više od Hajre, eto, pa može li više!?”

Nona Lea nije obraćala pažnju na njih dve, već je ozbiljno zabrinuta, uzdisala i šaptala: “No, no *puedu, ningunu no puedi*, ne, ne mogu, niko ne može tek tako napustiti naš *kurtižiko*, templ, ognjište sa raskošnim plamenovima što ližu uvis kad ga dobro podložim... Ah, *kedisgrasija*, kakva nesreća! *Komu puedu bivir sin todū estū*, kako mogu živeti bez svega ovoga?”

“Šta ti to, bre ženo, muljaš?” pobuni se Zina iako se u početku pretvarala da ništa ne čuje.

“Pitam se Zina, kako... kako se lišiti pogleda na planinu iz doline, na reku sa obala, na šumu sa livade?”

“Uf! Čudna mi čuda! Šta zakukavaš!? Pa nisi rođena na selu, pa da ti fali potok, njiva, pašnjak! Ti si, bre, kao i svi tvoji, gradski živalj, domaća životinja, kao mačka, pas, vaška, stenica...”

“Uh, pa nemoj...” pobuni se Lea.

“Ćuti i slušaj! Džonjate ovde već stolećima, a ti vapiš za rekom, planinom, šumom... Ma, ništa ti, ženo božja, ne znaš... Da ti tvoja Zina kaže: tek

kad čergariš saznaš šta je priroda i koliko ti dobra i zla može doneti... Ona je ugursuz i karakondžula, ali i anđeo i dobročinitelj...”

“Baš kao ljudi.”

“Ne, priroda je pravednija. Ona ne pravi razliku, kod nje je za svakoga isto, a čovek pravi... Kod čoveka imaš razlog, uslov, posledicu: jal’ je neko bogat, jal’ siromah, jal’ zdrav, jal’ bolestan, jal’ star, jal’ mlad, jal’ pokvaren k’o mućak, jal’ pošten k’o pop... mada i u tom žitu ima previše kukolja... Da! I tako čovek sve to tresne na terazije, izmeri, pa tek onda kom opanci kom obojci, a obično se najbolje snađe neki lukavi nitkov...”

“Jao, što si ti mračna, Zino!”

“Nisam, nego sam predugo na ovoj strani, pa poznajem ljude u dušu... Ih, kad li ću na onu drugu stranu...”

“Ajde ne baksuziraj!” pobuni se nona Lea.

“Ne može baksuz sam sebi da izbaksuzira”, nasmeja se Zina. “Nego, znaš li ti, komšijka, šta je to što nas dve toliko vezuje?”

“Svašta, ali ne znam na šta misliš.”

“Mi smo, Lea, ispisnice, je l’ tako?”

“Tako je. I, šta s tim?”

“Svašta! Dakle, rodile smo se u Osmanskom carstvu, živele ne mareći baš previše ko je ko i koje je vere... Jeste, i dobro nam je bilo... mal’ ovamo, mal’ onamo, pa sve tako. Onda najednom Grci zaratiše protiv Bugara... Kad li to beše?”

“Devetsto četvrte...”

“Svaka ti čast!”

“Odlično pamtim brojeve”, ponosno ubaci nona Lea. “Ratovali sve do devetsto osme...”

“Jest, vala! A ja čergarila sa mojima tamo oko Soluna kad je sultan doš’o u posetu...”

“Hiljadu devetsto jedanaeste...”

“Jes’, vala, tako je”, potvrdi Zina i zamisli se.

“A onda smo obe stasale,” nastavi Lea, “opet u ratu kada se digoše svi porobljeni narodi protiv Turaka...”

“Da, da, turski rat...” opet će Zina.

“Devetsto dvanaeste...”

“Onda bugarski, kada dušmani Bugari, majčicu im njihovu j...., napadoše Srbe i Grke.”

“Jeste, devetsto trinaeste”, spremno će nona Lea.

“A najzad, nas dve odrastosmo u Velikom ratu. Jao, majko rođena, pa može li se sve to izdržati, a!?” zavapi Zina.

“Može, kao što vidiš, još smo žive i zdrave”, pomirljivo i blagorodno kaza Lea.

“Izem ti ja taj život!” prodra se Zina. “Ali sve to nije ništa u poređenju sa ovim čudom što se

sprema! Ma, više nećeš znati ko je gde, ko koga juri i zašto. Svi ti za petama i ako se na vreme ne skloniš, ode mast u propast. Pogibija ti ne gine, kako god okreneš!”

“Oh, teških li vremena.”

“Jest, dabogda crkli i seme im se zatrla, *zeheri*, otrovi nijedni!”

“Ko?”

“Svi, bre, svi! Od svih smo bežali, a nikom zlo nismo naneli. Ni mi, ni vi, a ni drugi obični ljudi...”

“Ali daj da završimo našu životnu priču”, reče Lea. “Onda nas dve ostarismo u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, u Jugoslaviji. I evo nas sad, gledamo u osvit još jednog pokolja...”

“Jes’, život prokletinja!”

“Ratovi, rušenja, paljenja, bežanja, pokolji...”

“Smrt na svakom koraku, komšijka! Tek što digneš glavu, ono te klepi!” Zina se rukom tresnu po temenu.

“I čini ti se”, nastavi Lea, “oguglaš, očvrsneš...”

“Jes’, ali i oslabiš.”

“Nesreće ti isisaju snagu.”

Obe starice začutaše prepuštajući se sećanjima.

Hana se i dalje motala oko Zininih sukanja.

Nona Lea joj dade parče hleba namazanog pekmezom.

Vetrić ih je nežno milovao, nesvestan kao svaka prirodna pojava da je ostao neprimećen zbog mučnih sećanja dve žene.

“A sećaš li se kad su ono menjali Grke za Turke i obratno?” opet progovori Zina.

“Kako ne bih! Milioni ljudi... I opet jad, glad, pogibija...”

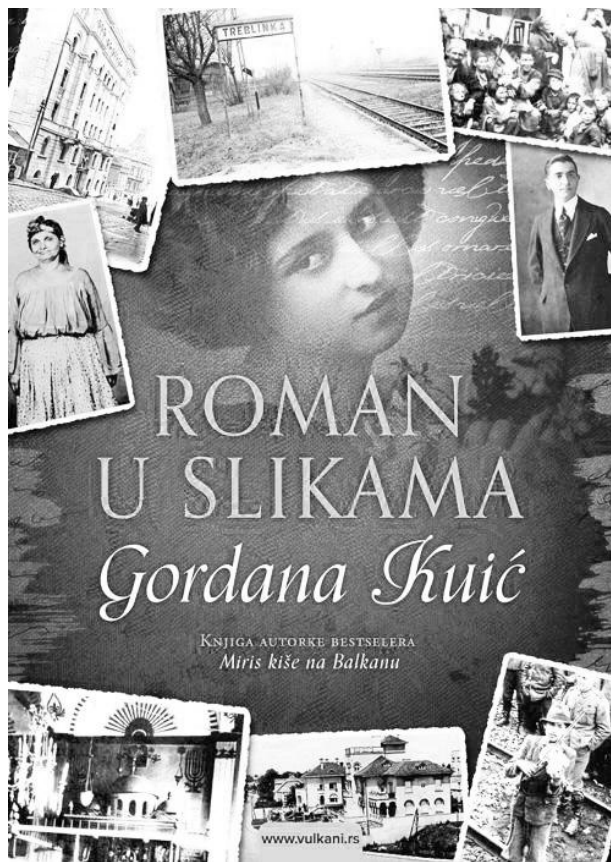
“Takva nam je ova naša balkanska sudba, kaže ti”, Zina se ovde isprsi, “nadaleko čuvena *mami* Zina, baba Zina, mnogo pametnija nego što mnogi misle! Dakle, spasavaj se ko može, samo da znaš, ne zvala se ja Zina! Ne piše vam se dobro...”

“Opet ti! A vama?”

“Ni nama, *mami* Lea, baba Lea, ni nama. Ratničkidavul, bubanj i za nas trešti. Al’ mi ćemo malo ‘vamo, malo ‘namo, pa ćemo im, skotovima, *sigo*, brzo umaći. U seljenju je spas... Tu smo opet slični, komšijka, je li?”

“Ne, *kerida* Zina, draga Zina, nismo. Lepo si malopre primetila: naša izdržljivost je prevelika. Mi se selimo samo kad nas prvo muče i ponižavaju, pa malo opet muče i poubijaju, pa tek onda proteraju. Inače, ne mrdamo, trpimo... Trpeljivost nam omogućava da puštamo korenje. A vama, eh, vama je putovanje u krvi... Vi ste ptice selice.”

Velika baba Zina ustade mrmrljajući neke romske reči koje Lea nije razumela, zakorača teško, sporo, okrete se i klimnu majušnoj *noni* Lei, te pođe kući među svoje za koje je često u samoći noću molila dobre duhove da ih pogledaju milosnim okom i spasu nesreće.

KNJIŽEVNI KONKURS SRBIJA

Članovi žirija 59. nagradnog konkursa SJOS-a, u sastavu: književnik Filip David, profesor istorije dr. Milan Ristović i književni kritičar Bogdan Popović, na sastanku održanom 08.12.2015. godine, jednoglasno su doneli odluke o sledećim nagrađenim radovima.

Prvu nagradu "Ženi Lebl", dobio je rad pod naslovom:

PREŽIVJELI
HOLOKAUSTA: DISPLACED
PERSONS REPATRIJACIJA U
BIVŠOJ JUGOSLAVIJI OD 1945.
GODINE, autor - Anna Maria
Grunfelder, iz Zagreba, Hrvatska

Drugu nagradu, dele dva rada pod naslovom:

1. JEVREJSKA ČITAONICA, autor - Radivoje Davidović, iz Beograda, i
2. PREGLED JEVREJSKE PERIODIKE U SRBIJI (od 1888. do 2015. godine), autor - Biljana Albahari, iz Beograda

Treću nagradu, dele radovi pod naslovom:

3. GERMANICA (Balada iz provincije), autori - Denis i Anita Peričić, iz Varaždina, Hrvatska
2. ANTIČKI IZRAEL U DOKUMENTIMA SUSEDNIH NARODA I ZEMALJA, autor - Aron Albahari, iz Beograda, i
3. TIŠINA VREMENA, autor - Dragan Dolić, iz Pančeva

Žiri je za otkup predložio i rad pod naslovom:

POLOŽAJ JEVREJA U OSMANSKOM CARSTVU OD XVI DO XVIII VEKA, autor - Srđan Veselinović, iz Niša

Nagrađenim autorima čestitamo!!!

Molimo nagrađene da nam povratno potvrde prijem ove obavesti!

Ujedno i obaveštavamo sve nagrađene da će se svečanost dodele nagrada održati u prostorijama Saveza jevrejskih opština Srbije, na dan i u vreme koje ćemo vam naknadno blagovremeno javiti!

Takođe, pozivamo one jevrejske/židovske opštine/općine koje imaju svoja glasila ili web stranicu, da ukoliko su voljne, o rezultatima konkursa u njima daju gornju informaciju.

Sa poštovanjem,
SJOS

Povodom Međunarodnog Dana Holokausta odlučili smo da objavimo pesmu Vesne Baaij.

Vesna Baaij, kratka biografija

Vesna Baaij rođena je Beogradu, u kome je započela školovanje, a produžila ga i završila u Londonu na Kraljevskoj akademiji. Čitav život provela je na krilima, igrajući igre bez granica i preletajući zemaljska prostranstva od evropskih uzletišta, Beograda i Londona, ka udaljenim zemljama Južne Amerike i Azije. Dolepršala je i do očaravajućih mirisa Dalekog Istoka (Singapur, Malezija, Šri Lanka), prizemljivši se ipak na duži niz godina, dvaput, jednom u Urugvaju (Montevideo), drugi put u Indiji (Bangalor). Vrativši se u Srbiju, 2000. godine, postaje 2007. redovan član Udruženja književnika Srbije sa svojom prvom knjigom poezije - *Biserna duga*. Do sada je objavila tri knjige duhovne poezije: 1. *Biserna duga*, 2. *Čarobni zov Indije - Nebeska simfonija* (dve knjige u jednoj) i 3. *Ljubičasti cvetovi Hakarande*, a četvrta, *Ner Tamid*, trebalo bi da izađe iz štampe ove godine. Inače, prema rečima same autorke, njena poezija, pisana srcem, uvek će biti posvećena kao zahvalnost darovanog života Bogu (HaShem).

GAŠNA KOMORA AUŠVICA

Miris gasne komore

Aušvica

Titra mi u nozdrvama...

Probada me sečivom

Mržnja nečastivih

I marš smrti nevinih...

Urezan broj žrtve odstrela

U mojoj duši

Istetovirano jeca...

Kada će miris Aušvica

Iz mog srca ispariti?

Samo onda

Kada se ožiljci sladom

HaShemove

Ijubavlju umiju...

FILIP DAVID NA IVRITU

Čitaoci iz Izraela, zahvaljujući neumornoj Dini Katan BenCion i njenom prevodilačkom radu, nepunu godinu pošto je objavljena nagrađena knjiga Filipa Davida „Kuća sećanja i zaborava“ mogu knjigu da čitaju i na hebrejskom.

„Kuća sećanja i zaborava“ nagrađena je prestižnom „NIN“-ovom nagradom za 2014. godinu. Nagrada se dodjeljuje naredne godine, u ovom slučaju 2015. godine.

Prevod romana je objavila izdavačka kuća Carmel iz Jerusalima, a kopije se mogu dobiti u privatnim knjižarama, uključujući **תולעת** "ספרים"

i preko telefona 02 6540578

AMOS OZ I BIBI

Književnik Amos Oz iz Mereca jednom prilikom je ispričao slušaocima priču o svom poznanstvu sa trogodišnjim dečakom, koji je kasnije postao premijer Izraela, Benjaminom

Netanjahuom.

„Poznajem Netanjahua od moje dvanaeste godine. Moji roditelji su me povelili kod profesora Davida Netanjahua na popodnevni čaj.

Trogodišnji dečak je imao običaj da puzi ispod stola i da se igra sa pertlama na cipelama gostiju.

Kada mi je dosadilo, udario sam ga ispod stola. Do danas osećam krivicu: Ili sam ga previše jako udario, što je moja krivica ili ga nisam dovoljno jako udario, što je takođe moja krivica.“

ŠALE

Poslao **Milan Špicer**

Dođe čovjek u šator kod Ciganke vračare i pokaže joj dlan.

Reče gatar: Do 35 godine će da budeš siromašan, bez para i bez posla...

Čovek pita: A posle 35?

Gatar: Do tad će se navikneš na to...

Poslao **Ivica Čerešnješ**

Pita učiteljica đake: - Znete li kako ste došli na svet?

- Donela me roda - kaže jedna devojčica.

- Mene je tetka poslala iz Amerike - kaže druga...

...i tako svi redom, te u kupusu, te roda, a na kraju dođe red i na malog Mošu: - Mi smo učiteljice, siromašni. Nas tata pravi sam!

ANA ŠOMLO-NINIĆ

BIO – BIBLIOGRAFIJA

Ovo je samo deo obimne bibliografije Ane Šomlo, a najnoviji književni poduhvat je

"Antologija savremene izraelske poezije" koju je priredila i prevela Ana Šomlo, "Kuća poezije", Banja Luka 2015.

Doživotni počasni potpredsednik Jevrejske opštine Beograd

Bila je član IO SJOJ i predsednik Kulturne komisije SJOS

Bila je predsednik HOJ-a i devet godina glavni urednik Mosta

Član Udruženja književnika Srbije

Član udruženja pisaca Izraela

Laureat svetlosti - Priznanje "Kalat haor" /Laureat svetlosti/ za 2005. godinu dodeljeno Ani Šomlo za dugogodišnji rad na afirmaciji izraelske književnosti u svetu.

Ana Šomlo /Negotin, 1935/ pisac, prevodilac, novinar.

Diplomirala orijentalnu filologiju i književnost na Beogradskom univerzitetu.

Boravila dve godine na studijima u Jerusalimu radi usavršavanja arapskog i hebrejskog jezika

Od 1960. godine radila na Televiziji Beograd, prvo u Kulturnoj redakciji, zatim u

"TV-Reviji", a dvadeset godina je uređivala časopis "RTV – Teorija i Praksa".

Napisala je romane "Lea Štraser"

/Nezavisna izdanja Slobodana Mašića, Beograd

1980/, "Kao..."

/Spektar, Zagreb 1983, Prosveta, Beograd

1990/, "Glasovi dijaspore" /Književne novine, Beograd,

1985/, "Milenina pisma Kafki" /Književna

zajednica Novog Sada, 1988/, "Hazari ili

obnova vizantijskog romana", razgovori sa Miloradom Pavićem

/BIGZ, Beograd 1990/, "Žuti prkos" /"Inđić",

Beograd...

DONACIJE

- 250 NIS za film, Ilana i Oded

- 150 NIS za HOJ, Nada i Ruven Koen

- 1000 \$ za film, anonimni donator